

Bijlagendocument

Economische Visie Hilversum

Hilversum
Mediastad

INHOUD

1. Principes Economisch kompas 3

2. Trends en ontwikkelingen 4

3. Economische foto Hilversum 10

4. Kerngegevens economie Wijdemeren 16

5. Ruimtevraag vanuit economisch perspectief 19

6. Verantwoording participatie 22

7. Begrippenlijst 24

8. Afkortingen 29

9. 360-graden beleidsscan 30

10. Nota van zienswijzen 34

1. PRINCIPES ECONOMISCH KOMPAS

De economische principes in deze bijlage zijn direct gebaseerd op de uitgangspunten van de Omgevingsvisie Hilversum 2040. Ze vormen een verdieping en concretisering van het economisch beleid en zijn richtinggevend voor gebiedsuitwerkingen, beleidskeuzes en projecten in de stad. Per principe wordt hieronder toegelicht hoe het aansluit bij de Omgevingsvisie en op welke manier het richting geeft aan de ontwikkeling van Hilversum. De visie maakt inzichtelijk in welke gebieden verdichting, functiemenging en kwalitatieve verbetering mogelijk en passend zijn, en geeft richting aan hoe deze ruimtelijke strategieën kunnen worden toegepast.

Behoud en versterking van werklocaties

Hilversum kiest voor het behouden en versterken van werkfuncties en werklocaties. Transformatie van werken naar wonen buiten werklocaties is alleen toegestaan als werkfuncties niet langer haalbaar zijn. Dit sluit aan bij het 'ja, mits'-principe van de Omgevingswet.

Intensief ruimtegebruik en functiemenging

De schaarse ruimte wordt optimaal benut door verdichting, functiemenging en kwalitatieve verbetering van bestaande locaties. Dit betekent niet alleen het combineren van wonen, werken en voorzieningen, maar ook toepassing van het principe 'het juiste bedrijf op de juiste plaats'. In deze visie wordt richting gegeven aan waar ruimtelijke strategieën als verdichting, functiemenging en kwalitatieve verbetering toepasbaar zijn. Gebiedsagenda's concretiseren dit door per locatie te sturen op programma, mate van functiemenging en intensivering.

Balans tussen wonen en werken

Een evenwichtige stedelijke ontwikkeling vraagt om het minimaal in stand houden van de huidige woon-werkbalans, ook met het oog op de toevoeging van 6.000 extra woningen tot 2040. Dit voorkomt eenzijdige groei en waarborgt voldoende werkgelegenheid in de stad.

Innovatie en sectorale diversiteit

Hilversum stimuleert innovatie in de mediasector én kiest bewust voor een brede economische basis. Naast media krijgen ook sectoren als zorg, techniek, circulaire economie – en op termijn toerisme en recreatie – prioriteit. Investeren in een diverse economie maakt Hilversum veerkrachtiger, minder kwetsbaar voor schommelingen en aantrekkelijk voor uiteenlopend talent en ondernemerschap.

Behoud stadsverzorgende bedrijvigheid

Specifiek wordt ingezet op het behoud van stadsverzorgende bedrijvigheid, die werk biedt aan praktisch opgeleiden. Deze bedrijvigheid is essentieel voor het functioneren van Hilversum als complete stad: zij zorgt voor logistieke diensten, bouw- en installatiewerk, onderhoud, reparatie, productie en andere voorzieningen die elke stad nodig heeft. Hoewel Hilversum een relatief hoog aandeel theoretisch geschoolden inwoners kent, is deze stadsverzorgende bedrijvigheid onmisbaar voor de lokale economie en een inclusieve arbeidsmarkt.

Circulaire economie en duurzaamheid

Circulariteit is een motor voor economische groei en vernieuwing. Er wordt ruimte geboden aan circulaire initiatieven, samenwerking en innovatie, met aandacht voor duurzame ontwikkeling.

Inclusiviteit en brede welvaart

Hilversum streeft naar een economie waarin iedereen kan meedoen en profiteren van groei en ontwikkeling, ongeacht achtergrond, opleidingsniveau of sector. Economisch beleid is gericht op het vergroten van gelijke kansen, het stimuleren van participatie en het versterken van welzijn en leefbaarheid voor alle inwoners. Zo draagt economische groei bij aan een complete, veerkrachtige en rechtvaardige stad.

Gerichte inzet op kansrijke sectoren en regionale samenwerking

Hilversum richt zich op het versterken van kansrijke sectoren zoals media, zorg en techniek. Door intensieve samenwerking met regionale partners wordt de aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven verbeterd, en kunnen ruimtevraagstukken en economische ontwikkeling effectief worden aangepakt.

2. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

RUIMTE VOOR WERK EN DE BALANS TUSSEN WONEN EN WERKEN

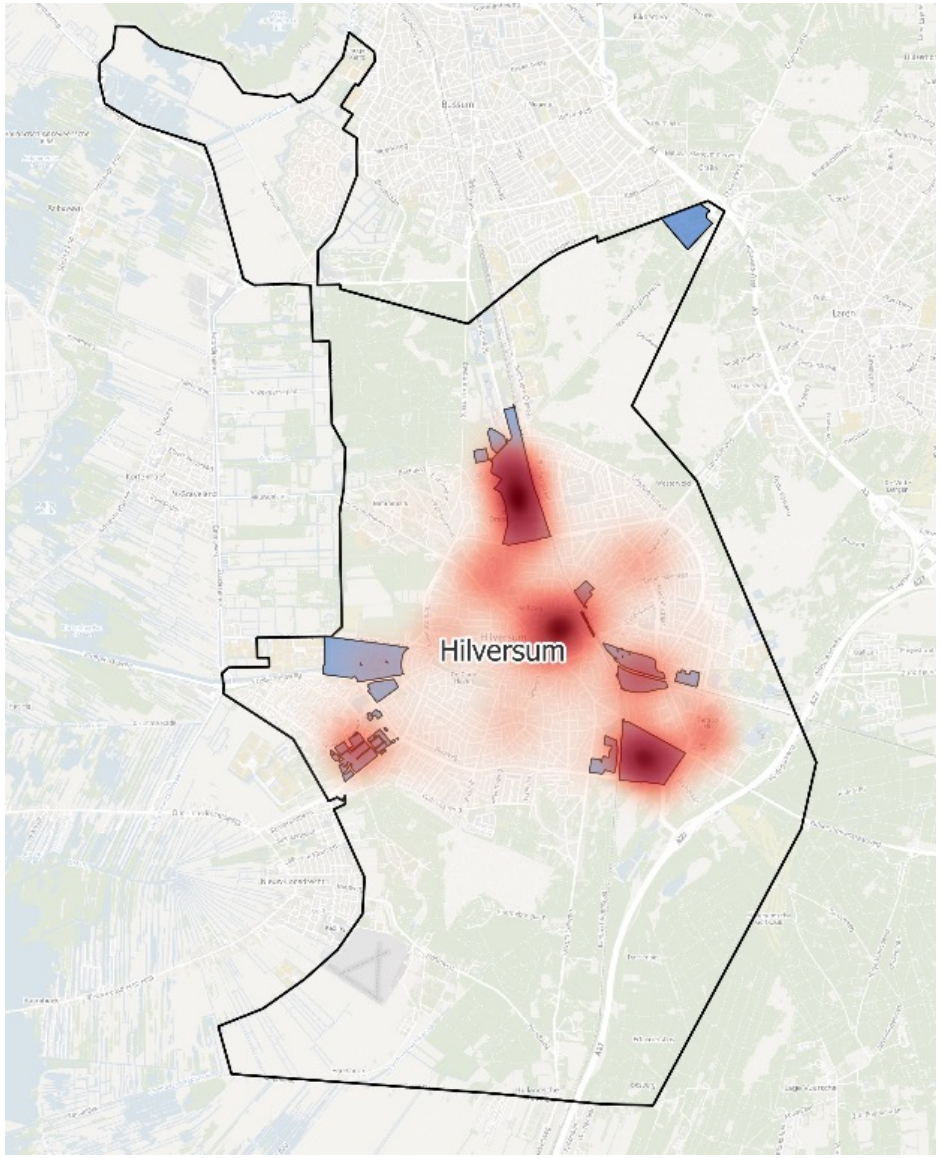
Ruimtevraag

Demografische ontwikkelingen en de groeiende druk op de beschikbare ruimte door de verschillende transities die de stad doormaakt, zoals de energietransitie en circulaire economie, zijn sterk van invloed op de ruimtevraag in Hilversum. De afgelopen jaren zien we een toename van de vraag naar werklocaties die zowel multifunctioneel als duurzaam zijn, met een nadruk op circulaire productie en flexibiliteit in het gebruik van ruimte.

Hilversum ligt in een waardevol landschap met beschermde natuur. Dit maakt de woon- en werkomgeving aantrekkelijk, maar beperkt de uitbreidingsmogelijkheden van de stad. De fysieke ruimte staat onder druk, niet alleen door de vraag van bewoners en bedrijven, maar ook door de noodzaak voor energietransitie en klimaatadaptatie. De stad moet inspelen op de uitdagingen van wateropvang, het tegengaan van hittestress en het verduurzamen van bestaande gebouwen.

De kantorenmarkt in Hilversum is al jaren krap: de leegstand ligt in 2024 met ongeveer 4-5% onder de frictieleegstand van 8%. Beschikbare kantoormeters zijn schaars, terwijl de beroepsbevolking tussen 2014 en 2024 met 15% groeide en het aantal banen per 1.000 inwoners toenam. De leegstand voor de bedrijfsruimtemarkt is ook al jaren erg laag. Dit blijkt onder andere uit de jaarlijkse Monitor Economie. Tegelijkertijd is de woon-werkbalans uit evenwicht: slechts een derde van de inwoners werkt in de eigen gemeente, wat leidt tot hoge pendelstromen en mobiliteitsdruk.

Volgens het Economisch Perspectief (Ecorys, 2021) neemt de ruimtebehoefte in Hilversum de komende jaren verder toe. Het Economisch Perspectief is een bouwsteen geweest voor de Omgevingsvisie Hilversum (2024). Het Economisch Perspectief schetst een toekomstbeeld met een verwachte banengroei van 1% per jaar. De uitkomst is dat er tot 2040 38 hectare op bedrijventerreinen en 130.000 m² op andere locaties nodig zal zijn. De ruimtebehoefte is vooral te vinden op gemengde werklocaties, kantoorlocaties en bedrijventerreinen. Uitbreidingsmogelijkheden van de stad zijn beperkt door de omliggende natuur.

Figuur 1:Heatmap werkgelegenheid Hilversum

De banengroei in Hilversum laat sinds 2021 een positieve trend zien, met een jaarlijkse groei van 2% in 2021, 3,3% in 2022, en een meer gematigde groei van 1,2% in 2023 en 1% in 2024 (jaarlijkse Monitor Economie). Dit wijst op een gezonde dynamiek op de arbeidsmarkt, ondanks de afname van beschikbare werkruimte door transformaties van kantoren en andere werkplekken naar woningen.

Een groot deel van de werkgelegenheid bevindt zich buiten de formele werklocaties. Gemengde locaties (ook wel informele werklocaties genoemd), zoals het centrum en andere gebieden in de stad, nemen een steeds grotere rol in de werkgelegenheid (jaarlijkse Monitor Economie). Dit benadrukt de noodzaak om gemengde werk- en woonomgevingen te blijven ontwikkelen.

Er is een blijvend tekort aan werkruimte, vooral voor bedrijven die zich willen vestigen op bedrijventerreinen of in gemengde gebieden. De vraag naar kantoorruimte en bedrijfsruimten is nog steeds groter dan het (toekomstige voorziene) aanbod. De opkomst van hybride werken heeft invloed op de aard van de benodigde werkruimte, waarbij de vraag toeneemt naar inspirerende werkplekken die goed bereikbaar zijn en waar samenwerken centraal staat. Dit blijkt onder andere uit de jaarlijkse Monitor Economie en het Economisch Perspectief.

Woon-werkbalans

Het is essentieel dat de verhouding tussen wonen en werken in Hilversum in balans blijft. De balans tussen werkgelegenheid en woonruimte is een vereiste voor een gezonde stedelijke ontwikkeling. Er moet voldoende werkruimte worden gecreëerd, zodat de woon-werkbalans niet verder uit evenwicht raakt, wat kan leiden tot nog hogere pendelstromen en verdere druk op de infrastructuur. Het aantal inwoners van Hilversum groeit tot 2040 naar verwachting met 6.000, wat de druk op de werkruimte en de woon-werkbalans verder vergroot.

Conclusie

Het ontbreken van uitbreidingsruimte is alleen op te lossen door bestaande werklocaties intensiever te benutten, functiemenging buiten de formele werklocaties te stimuleren en de huidige werkfuncties te behouden. Een nadere onderbouwing van de ruimtevraag en de ontwikkeling van banen is te vinden in de aparte bijlage 'Ruimtevraag vanuit Economisch perspectief' (bijlage 5).

Economische structuur en sectoren

Hilversum kent een economie met sterke sectoren en duidelijke uitdagingen. Media & ICT vormt de grootste kracht, die tegelijkertijd kwetsbaar is door de afhankelijkheid van snelle technologische en marktontwikkelingen. Diversificatie is nodig om de economische weerbaarheid te vergroten.

De sector zorg en welzijn groeit stevig en wordt door vergrijzing en maatschappelijke opgaven steeds belangrijker (groei van 6% in 2024 t.o.v. 2023). Daarentegen staat de detailhandel onder druk. Het aantal banen in de sector krimpt en de leegstand in de winkelgebieden neemt toe. De leegstand op de Hilversumse winkelmarkt is verder toegenomen van 9,3% in 2024 tot 10,1% in 2025. Het centrum van Hilversum kent een leegstandspercentage van 16% (winkelvloeroppervlak), wat de kwetsbaarheid van dit segment onderstreept. Een transformatie naar een compacter en toekomstbestendig centrum, met ruimte voor cultuur, circulaire economie, horeca en wonen, is noodzakelijk om de vitaliteit te behouden (Monitor Economie).

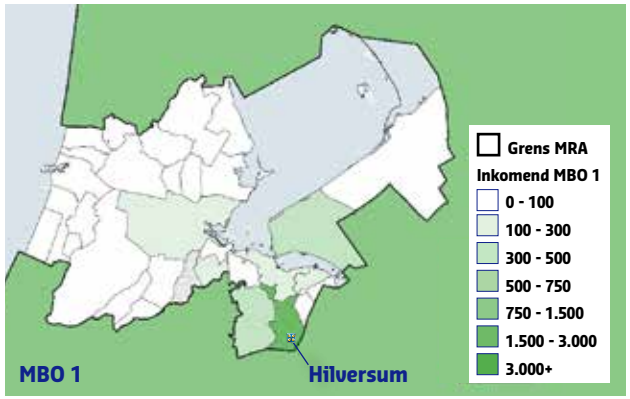
Naast deze twee zwaartepunten spelen stadsverzorgende bedrijven zoals bouw, logistiek en onderhoud een onmisbare rol (jaarlijkse Monitor Economie). Deze bedrijven bieden veel werkgelegenheid voor praktisch geschoolden en dragen bij aan de veerkracht van de arbeidsmarkt. Ook zijn ze belangrijk bij grote maatschappelijke opgaven, waaronder de woningbouwopgave, de energietransitie en de circulaire economie.

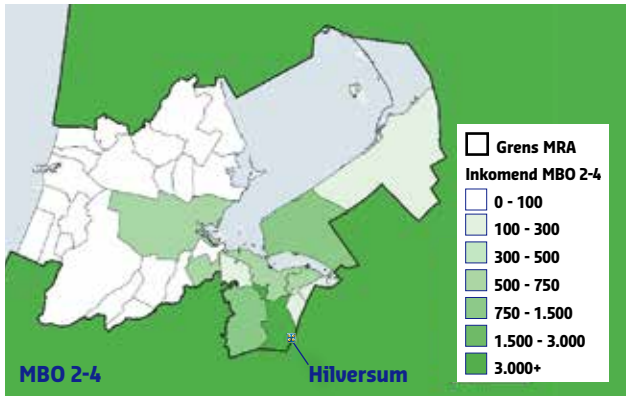
Arbeidsmarkt en talent

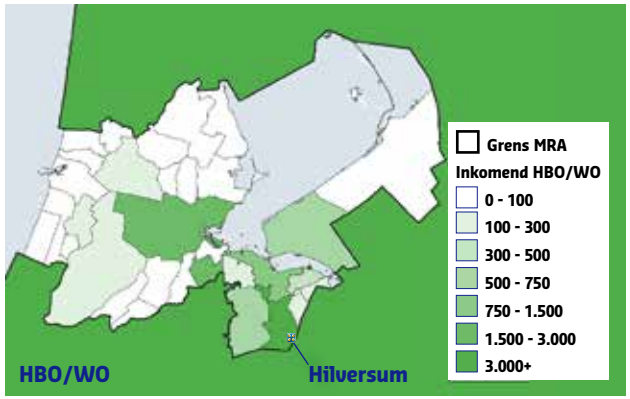
De arbeidsmarkt in Hilversum staat onder druk door structurele onevenwichtigheden en demografische veranderingen. Een belangrijk aandachtspunt is de woon-werkbalans. Met 0,75 banen per inwoner in de beroepsbevolking scoort Hilversum gemiddeld in vergelijking met de G40 (CBS). Ondanks dit gemiddelde werkt slechts een derde van de inwoners in de eigen gemeente, wat leidt tot een hoge pendel en extra mobiliteitsdruk. Dit onderstreept de noodzaak om meer banen te creëren die aansluiten bij de lokale beroepsbevolking.

Daarnaast is er sprake van een structurele mismatch bij praktisch geschoolden. Sectoren zoals bouw, logistiek, onderhoud en zorg zijn onmisbaar voor maatschappelijke opgaven, maar kampen met grote tekorten. De vraag naar praktijkgericht werk groeit, terwijl het aanbod achterblijft. Voor praktisch geschoolden waren er in 2024 in Hilversum 0,56 banen per inwoner beschikbaar, voor theoretisch geschoolden was dat 0,88 baan per inwoner (CBS, LISA en Waarstaatjegemeente). Een betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt is hierbij cruciaal.

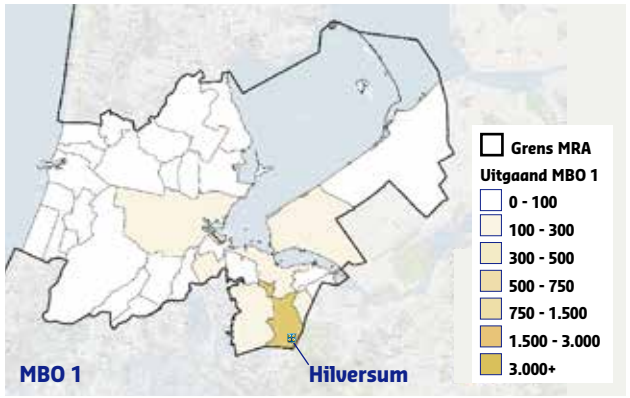
Inkomende pendel (regio MRA)

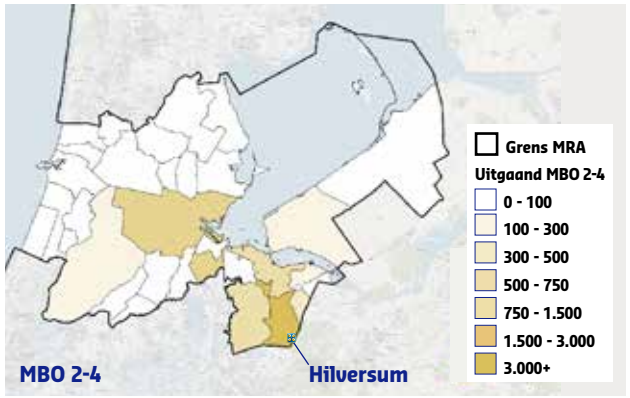

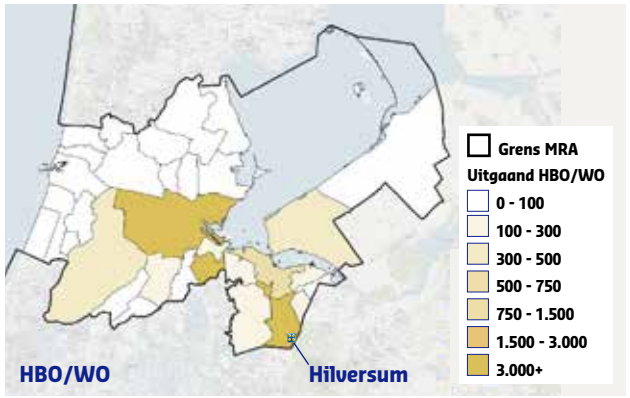

Uitgaande pendel (regio MRA)

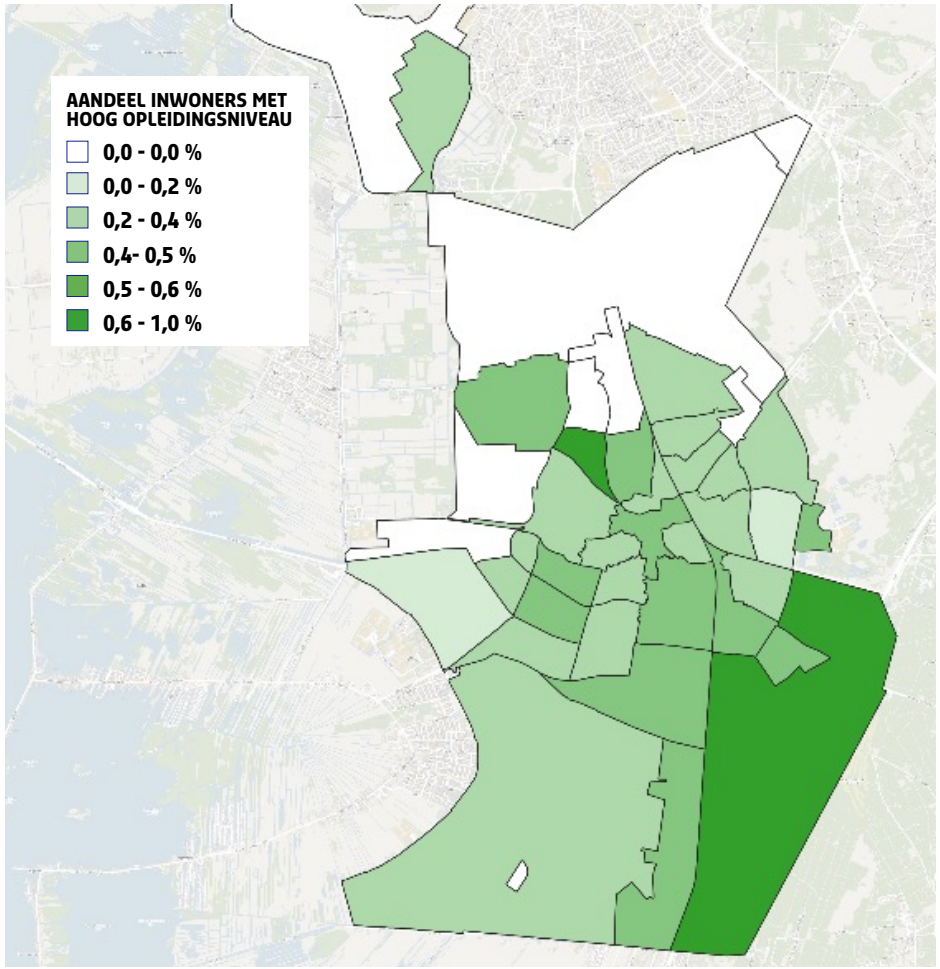

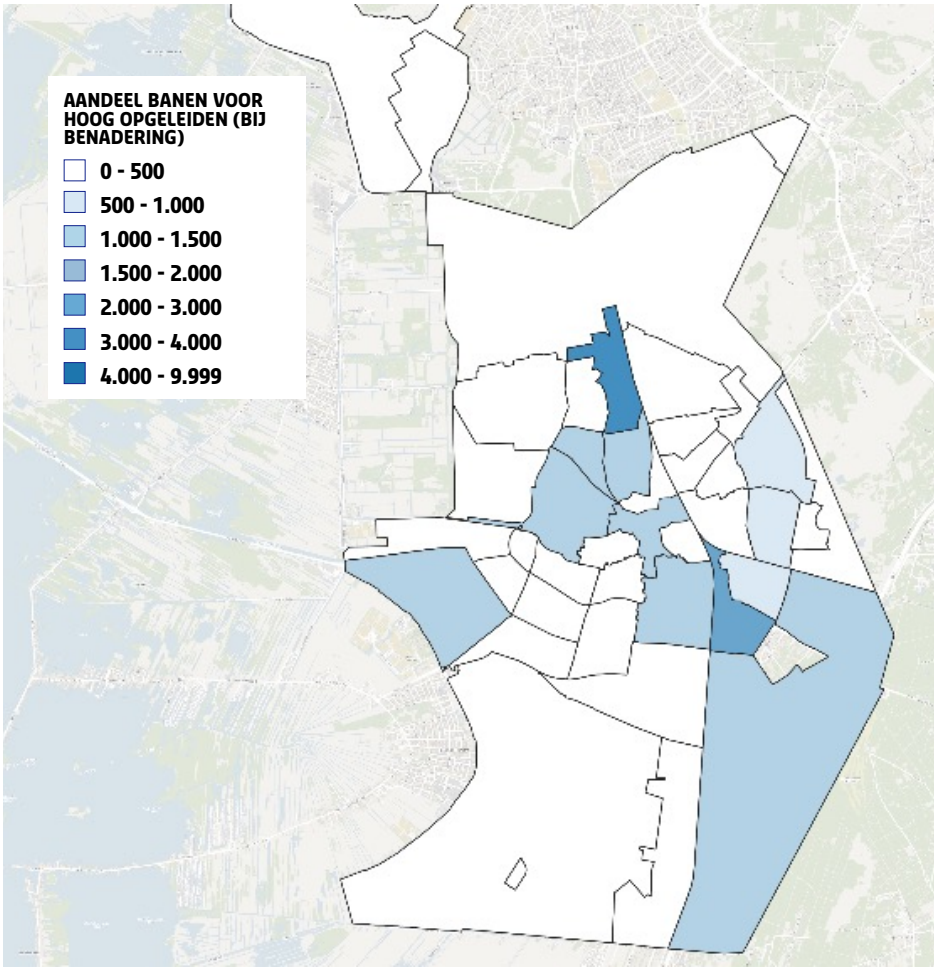

De arbeidsmarktkrapte blijft een structureel probleem. Vooral in zorg, techniek, ICT en onderwijs lopen de tekorten op, ook bij gematigde economische groei. Deze sectoren zijn essentieel voor grote transities, zoals de energietransitie, en voor de vergrijzingsopgave, waardoor de druk nog verder toeneemt.

Ten slotte vraagt de ontwikkeling van human capital om blijvende aandacht. De vergrijzende beroepsbevolking maakt dat een leven lang ontwikkelen, bijscholing en omscholing steeds belangrijker worden. Initiatieven rond een Leven Lang Ontwikkelen, samenwerking met onderwijsinstellingen en maatwerk in het mbo zijn noodzakelijk om de regio wendbaar en toekomstbestendig te houden.

Ondernemerschap en bedrijvendynamiek

Uit de jaarlijkse Monitor Economie blijkt dat de Hilversumse economie steeds sterker wordt gedragen door zelfstandigen. Het aandeel zzp'ers is de afgelopen jaren gestegen en vormt inmiddels bijna 80% van alle bedrijven. Dit maakt de economie wendbaar en innovatief en tegelijk ook kwetsbaar: veel zzp'ers en kleine bedrijven hebben beperkte buffers en zijn gevoelig voor conjunctuurschommelingen. Naast de zelfstandigen groeit ook het klein bedrijf en aantal start-ups gestaag, vooral in sectoren als bouw, ICT, zorg en detailhandel. Deze bedrijven zorgen voor dynamiek en vernieuwing, maar zijn afhankelijk van een gezond ondernemersklimaat en voldoende ruimte om door te groeien.

Een belangrijke succesfactor ligt in netwerken en collectieven. Initiatieven als het Stadsfonds Hilversum en de Green Business Club laten zien dat samenwerking tussen ondernemers, instellingen en gemeente bijdraagt aan innovatie, duurzaamheid en economische veerkracht. Ook binnen de media- en ICT-sector is het versterken van samenwerkingsverbanden met onderwijs en creatieve partners cruciaal voor toekomstbestendige groei.

Maatschappelijke en technologische transities

De Nederlandse economie bevindt zich midden in een periode van grote maatschappelijke en technologische transities. Digitalisering, energietransitie, vergrijzing en de circulaire economie veranderen in hoog tempo de manier waarop we wonen, werken en ondernemen. Technologische vernieuwingen als AI, data-analyse en robotisering versnellen deze veranderingen en hebben grote invloed op de economie, de arbeidsmarkt en de samenleving als geheel.

Tegen deze achtergrond wordt ook de economische structuur van Hilversum steeds sterker beïnvloed door digitalisering en technologische vernieuwing. Binnen de mediasector zorgen nieuwe verdienmodellen en toepassingen zoals streaming, gaming en digitale content voor groei in ICT en creatieve beroepen, terwijl traditionele onderdelen van handel en detailhandel juist onder druk staan. Digitalisering leidt zo tot een verschuiving in bedrijfsmodellen en werkgelegenheid: bestaande verdienmodellen (van o.a. traditionele media) komen onder druk, terwijl niches als e-sports, XR en digitale agencies juist groeien. Dit blijkt uit diverse rapporten, o.a. uit het rapport van Jeroen van Mastrigt (2025) over een toekomstbestendig Nederlands mediacluster.

Het Media Park ontwikkelt zich tot Media Campus NL met labs en testfaciliteiten voor nieuwe technologie. Het Sportpark/Arenapark groeit uit tot een cluster waar sport, onderwijs en gezondheid elkaar versterken. Ook in de zorg en het onderwijs bieden digitale toepassingen kansen voor innovatie en efficiency.

Circulaire economie en duurzaamheid

De overgang naar een duurzame en circulaire economie is een van de grote opgaven voor Hilversum. Deze transitie vraagt om nieuwe productie- en consumptievormen, maar ook om ruimte voor bedrijvigheid die zich richt op hergebruik, recycling en circulaire ketens. Juist die ruimtevraag botst met het structurele tekort aan bedrijfsruimte in de regio, waardoor het een uitdaging is om circulaire initiatieven voldoende plek te geven.

De energie- en klimaatopgaven maken verduurzaming van gebouwen, werklocaties en mobiliteit noodzakelijk. Toekomstbestendige werklocaties moeten niet alleen aantrekkelijk en goed bereikbaar zijn, maar ook groen en energiezuinig. Een groeiend knelpunt hierbij is de netcongestie: het elektriciteitsnet heeft onvoldoende capaciteit voor nieuwe aansluitingen en voor de toenemende vraag vanuit woningen, bedrijven en de energietransitie. Dit beperkt de verduurzaming en vormt een belemmering voor de verdere economische ontwikkeling. Ondanks deze beperkingen laten projecten op het Media Park, Sportpark/Arenapark en in Zuidwest zien dat de gemeente concreet werk maakt van gebiedsontwikkelingen. Tegelijkertijd zet Hilversum via het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit in op duurzame mobiliteit door alternatieve vervoersvormen en hybride werken te stimuleren, om zo de CO_2-uitstoot en verkeersdruk te verminderen.

De omslag naar circulaire en duurzame organisaties biedt kansen voor innovatie en werkgelegenheid, maar vergt ook een andere inrichting van de schaarse ruimte. Extra opslag, verwerkingsruimte en logistiek zijn nodig om circulaire bedrijvigheid te laten groeien. Dit vraagt om slimme gebiedsontwikkeling en regionale samenwerking, zodat de economische transitie niet vastloopt op de grenzen van de beschikbare ruimte.

Regionale en internationale context

Hilversum is sterk afhankelijk van samenwerking binnen de bredere regio. Via netwerken zoals Metropoolregio Amsterdam (MRA), ROM Utrecht Region, regio Gooi en Vechtstreek, provincie Noord-Holland en de Economic Board Utrecht zoekt de stad actief aansluiting bij kennis, fondsen en nieuwe markten. Deze samenwerkingen zijn cruciaal om het vestigingsklimaat te versterken en de economische ontwikkeling te versnellen, zeker gezien de beperkte ruimte binnen de eigen gemeente.
Tegelijkertijd werkt Hilversum aan de internationale positionering van het mediacluster. Het Media Park ontwikkelt zich tot een bruisende mediacampus met aandacht voor nieuwe niches zoals ed-tech, e-sports en gaming. Ook de komst van een nieuwe Beeld & Geluid-locatie in het centrum en de ontwikkeling van het Sportpark/ Arenapark geven Hilversum een breder en internationaler profiel, waarin media, cultuur, sport en kennis samenkomen.

De samenvoeging met Wijdemeren in 2027 voegt een nieuw economisch profiel toe. Waar Hilversum staat voor media en kennis, brengt Wijdemeren een sterk recreatief en toeristisch karakter in, met water, natuur en seizoensgebonden bedrijvigheid. Na de samenvoeging ontstaat een gemeente met ongeveer 119.000 inwoners, 16.750 bedrijven en 62.000 banen.

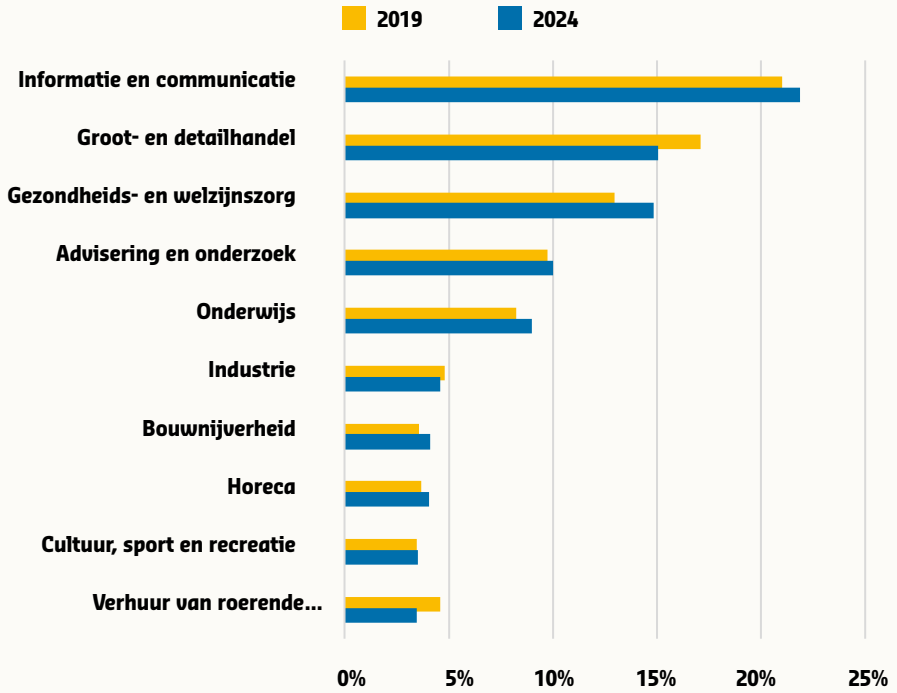
Die combinatie biedt kansen om het mediaprofiel met toerisme te verbinden en zo een veelzijdige toekomstbestendige economie neer te zetten. Een beschrijving van het economisch profiel van de gemeente Wijdemeren staat in bijlage 4.

3. ECONOMISCHE FOTO HILVERSUM

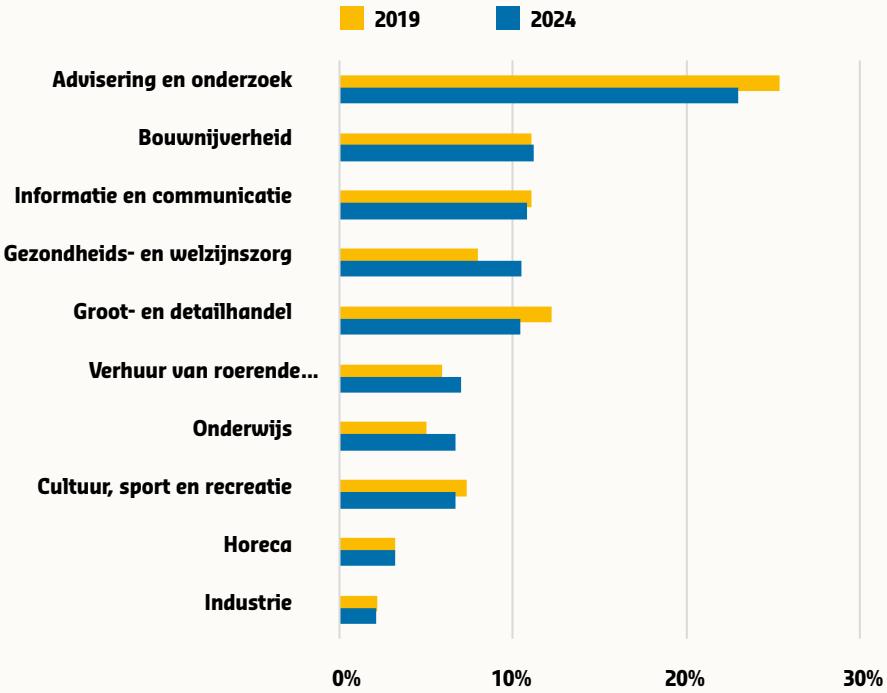
ECONOMISCHE KARAKTERISTIEK

Ontwikkeling werkgelegenheid tussen 2019-2024 (in %) per sector ten opzichte van totaal (top 10 sectoren)

In totaal waren 54.490 banen in Hilversum in 2024. Dat is een groei van 0,8% t.o.v. 2023.

Ontwikkeling bedrijfsvestigingen tussen 2019-2024 (in %) per sector ten opzichte van totaal (top 10 sectoren)

In 2024 telde Hilversum 13.070 bedrijven. Dat is een groei van 4,3% t.o.v. 2023

Woon-werkbalans is 0,78

De woon-werkbalans toont de verhouding tussen het aantal banen en de beroepsbevolking in een gemeente. Dit geeft aan of een gemeente een woongemeente is (vooral woonruimte, weinig werkgelegenheid) of een werkgemeente (veel werkgelegenheid in verhouding tot het aantal inwoners). In Hilversum is de woon-werkbalans 0,78.

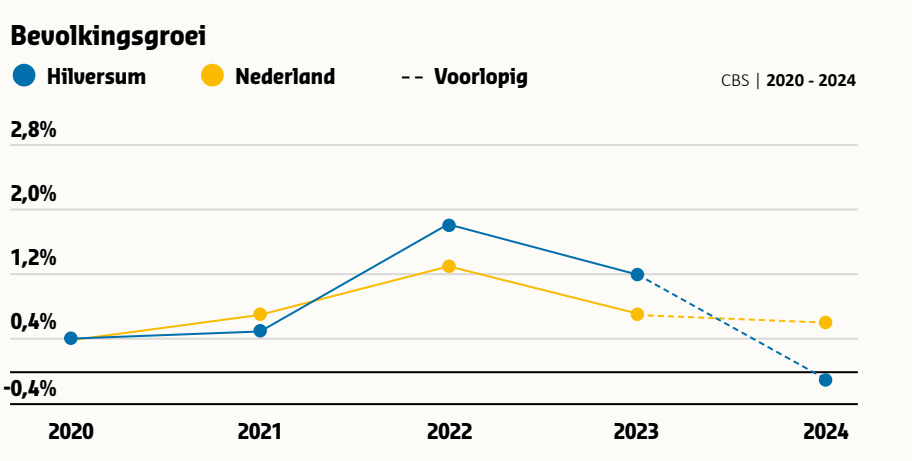
BEVOLKINGSONTWIKKELING

94.468
inwoners (apr 2025)

6.000
woningen (tot 2040)

Bevolkingsontwikkeling negatief 2022-2024: afname in aantal inwoners

De verwachting is dat de bevolking tot 2050 fors zal toenemen tot 100.000+ inwoners. Dit is exclusief Wijdemeren (ca. 25.000 inwoners).

Demografische druk

- Hilversum: **70%**
- Gooi en Vechtstreek: **81%**
- Nederland: **70%**

Naar verwachting is in 2040 een kwart van de bevolking 65 jaar of ouder (CBS, 2023). Deze demografische ontwikkeling is van invloed op het aantal beschikbare arbeidskrachten, dat afneemt.

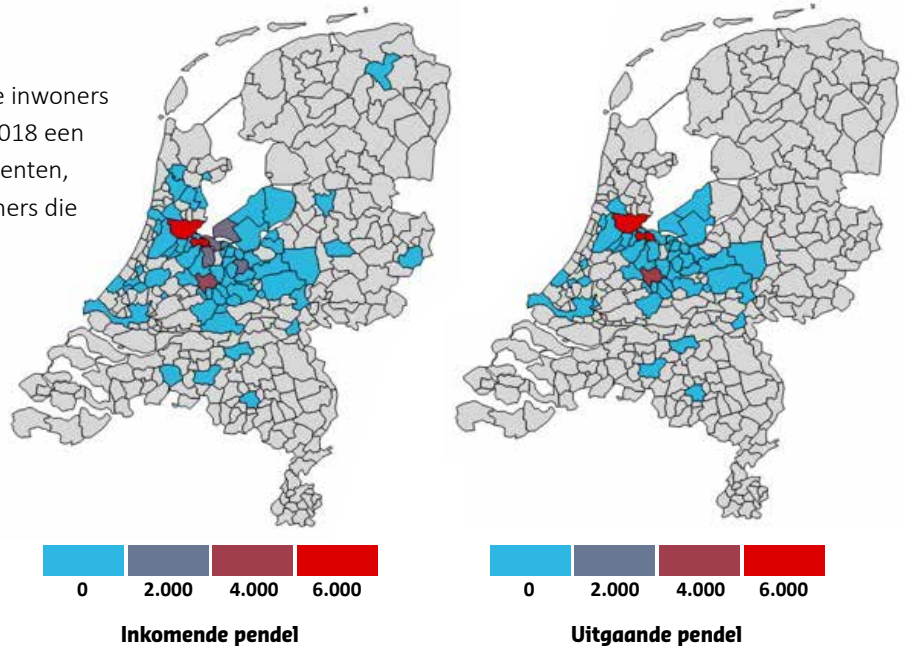
De demografische druk geeft de verhouding aan tussen het aantal niet-werkenden (0-20 jaar en 65+) en werkenden (20-65 jaar). Bij een druk van bijvoorbeeld 70% zijn er 70 niet-werkenden per 100 werkenden.

ARBEIDSMARKT

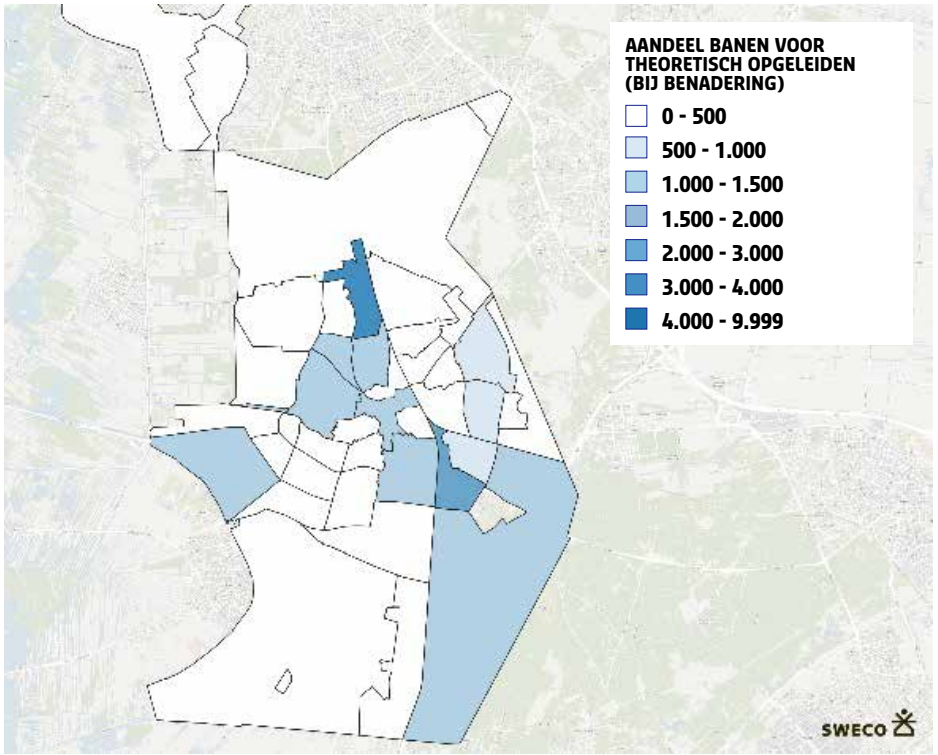
Pendelstromen

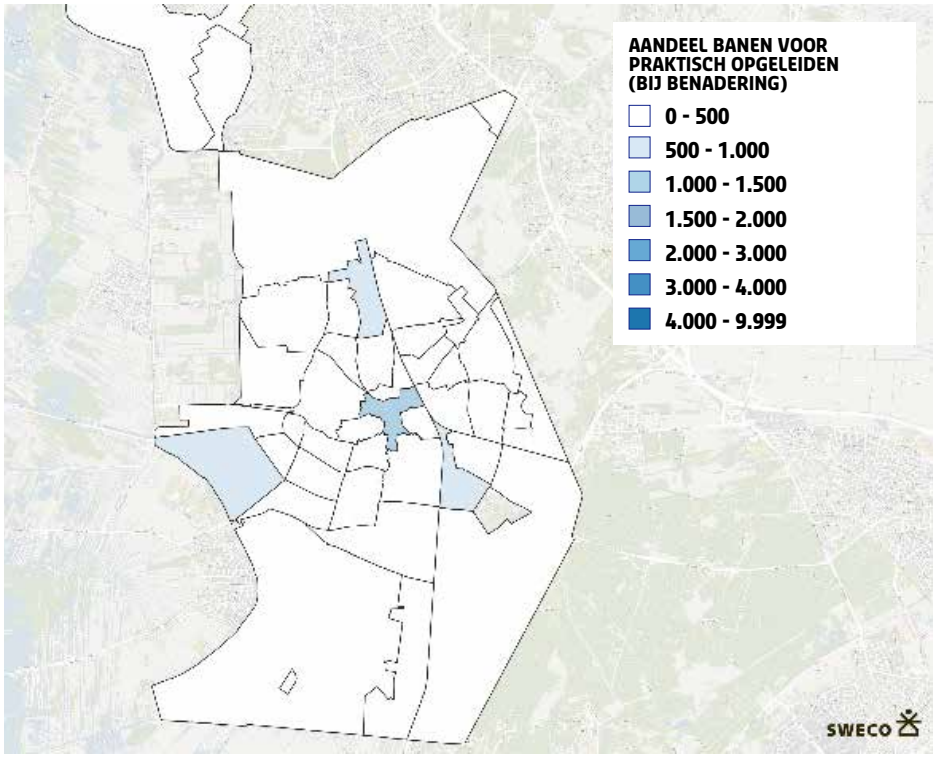
Er is veel woon-werkverkeer van en naar Hilversum. In 2022 had slechts 36% van de werkende inwoners een baan in de eigen gemeente. In 2021 was dit percentage vrijwel gelijk. Hoewel hier sinds 2018 een stijgende lijn in zit, ligt dit percentage flink onder het landelijk gemiddelde voor centrumgemeenten, dat 46% is. Dit wijst op een mismatch op de Hilversumse arbeidsmarkt. De 26.600 Hilversummers die werken in een andere gemeente zorgen voor een toenemende mobiliteitsdruk.

	Hilversum	Gooi en Vechtstreek	NL
Netto arbeidsparticipatie (2023)	72%	72%	71%
Werkloosheid (2023)	3,7%	3,4%	3,7%
Aandeel beroepsbevolking met praktisch opleidingsniveau (2023)	25%	24%	26%
Aandeel beroepsbevolking met middelbaar opleidingsniveau (2023)	29%	33%	37%
Aandeel beroepsbevolking met teoretisch opleidingsniveau (2023)	46%	43%	37%

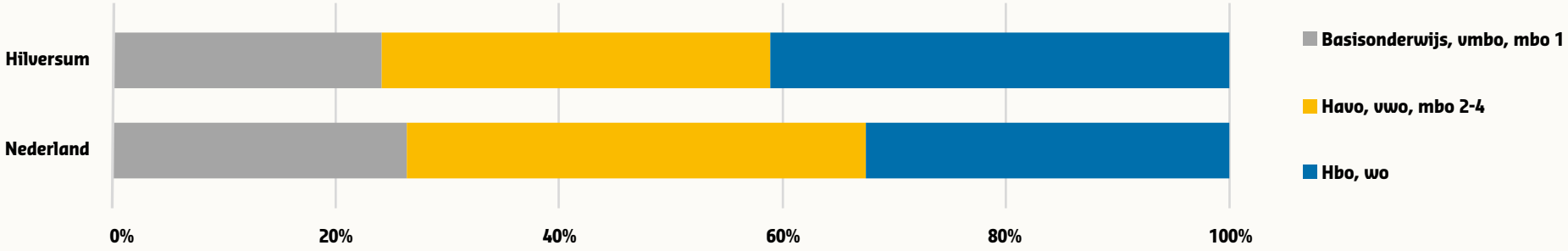
OPLEIDINGSNIVEAU

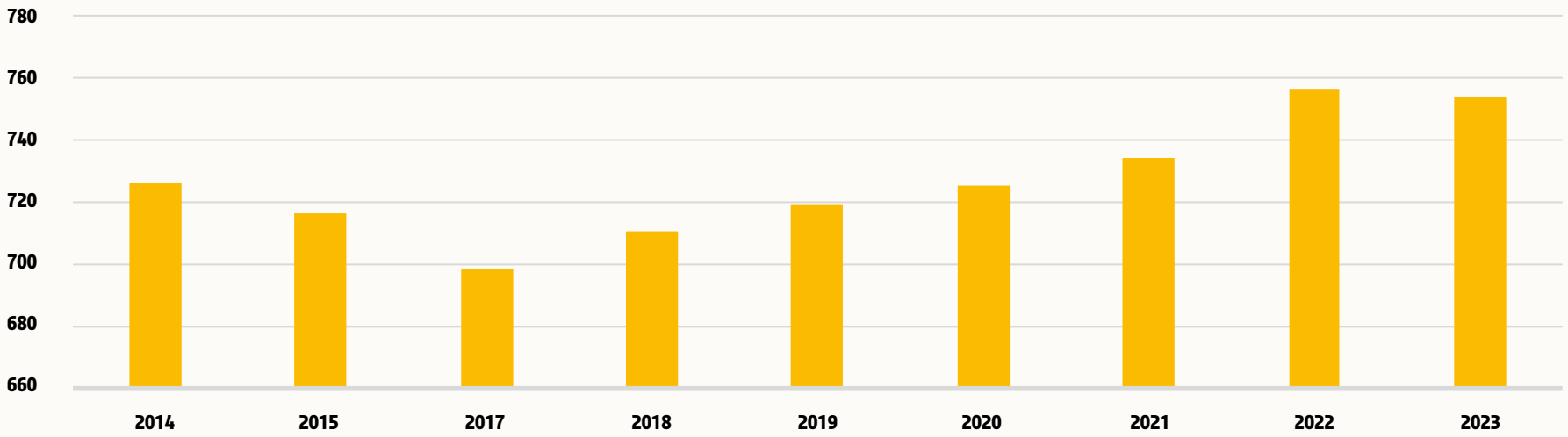
Meer banen voor theoretisch opgeleiden dan voor praktisch opgeleiden in Hilversum

Opleidingsniveau van de beroepsbevolking

BANENDYNAMIEK

Banen per 1.000 inwoners (15-74 jr.)

Naast media en technologie (27%) kent Hilversum drie stevige pijlers:

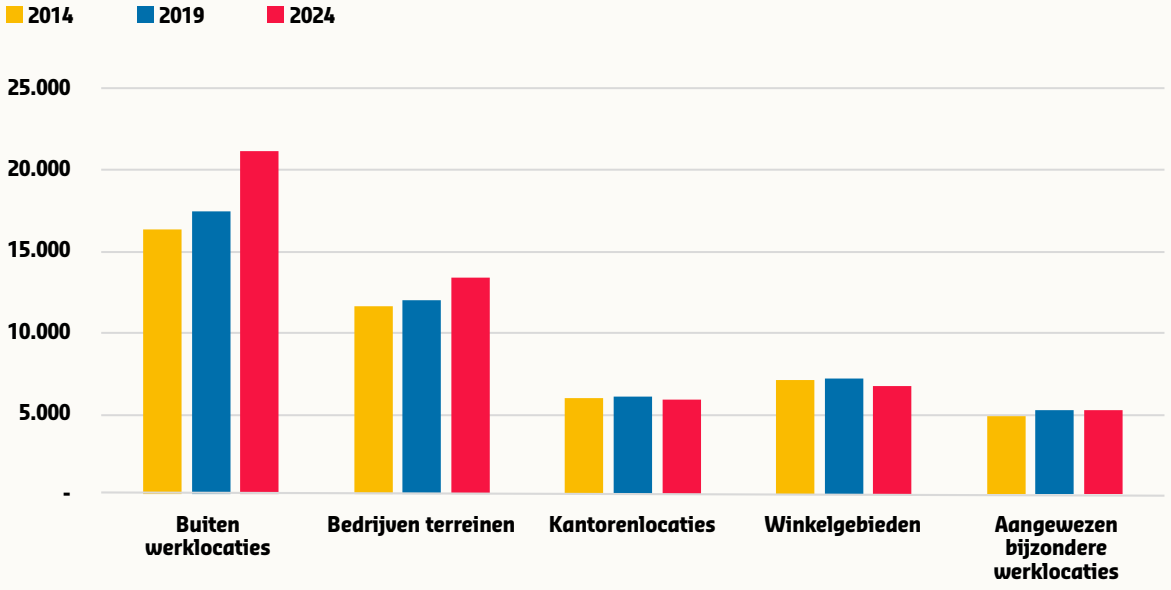
- Gezondheids- en welzijnszorg
- Detailhandel en horeca
- Zzp'ers

13% van alle arbeidsplaatsen is in de gezondheids- en welzijnszorg

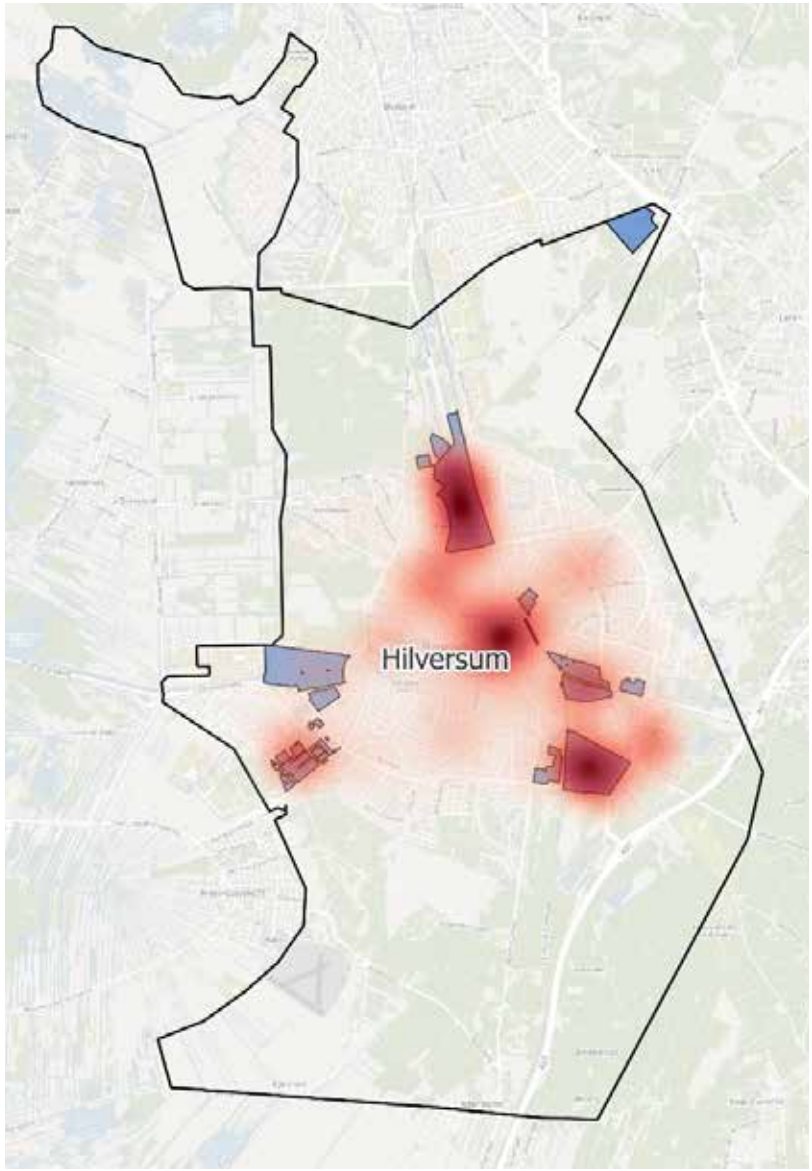
16% leegstand in het centrum in detailhandel en horeca

78% van alle bedrijven zijn zzp'ers in Hilversum, dit is bovengemiddeld in Nederland

Werkgelegenheid per werklocatie

SPREIDING BANEN IN HILVERSUM

WERKLOCATIES ALS BRON VAN WERKGELEGENHEID

Oppervlakte	Bedrijventerreinen (excl. Media Park)	Kantoorlocaties	Mediapark
91 ha netto bedrijventerrein (inclusief Media Park)	622 vestigingen 5% van totaalvestigingen	258 vestigingen 2% van totaalvestigingen	197 vestigingen 2% van totaalvestigingen
149.000 m² kantoorruimte op kantoorlocaties	6.720 banen 13% van totaalbanen	5.890 banen 11% van totaalbanen	6.670 banen 13% van totaalbanen

COMMERCIËLE VOORZIENINGEN

Dagelijkse boodschappen

84%

koopt lokaal vanwege het sterke boodschappenaanbod in de gemeente.

Recreatieve aankopen

46%

doet deze aankopen lokaal, maar zowel de fysieke en online afvloeiing nemen toe.

Doelgerichte aankopen

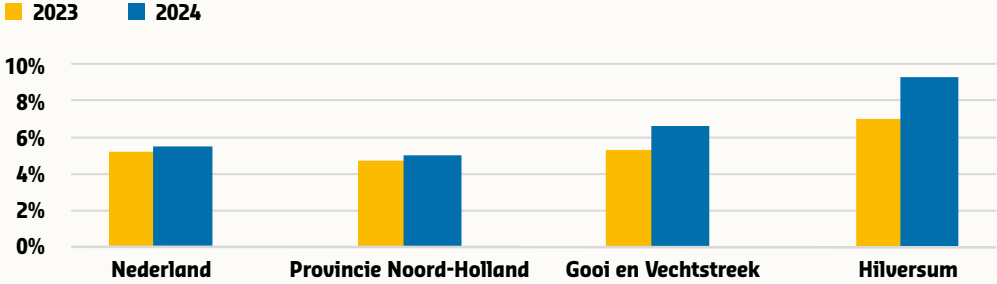
44%

van de omzet in deze sector is afkomstig van eigen inwoners. Zij vormen de kurk waarop de sector drijft.

263

Horeca locaties in 2024, waarvan 150 in het centrum

Leegstand van winkelpanden

Leegstand van winkels in de gemeente Hilversum neemt toe.

DYNAMIEK IN DE MEDIASECTOR

27%
Aandeel totale werkgelegenheid

14.000
Totaal aantal banen

6.000+
Banen op het Media Park

Naast het Media Park zijn er meerdere hotspots en kleinere concentraties van media-/creatieve bedrijven in Hilversum.

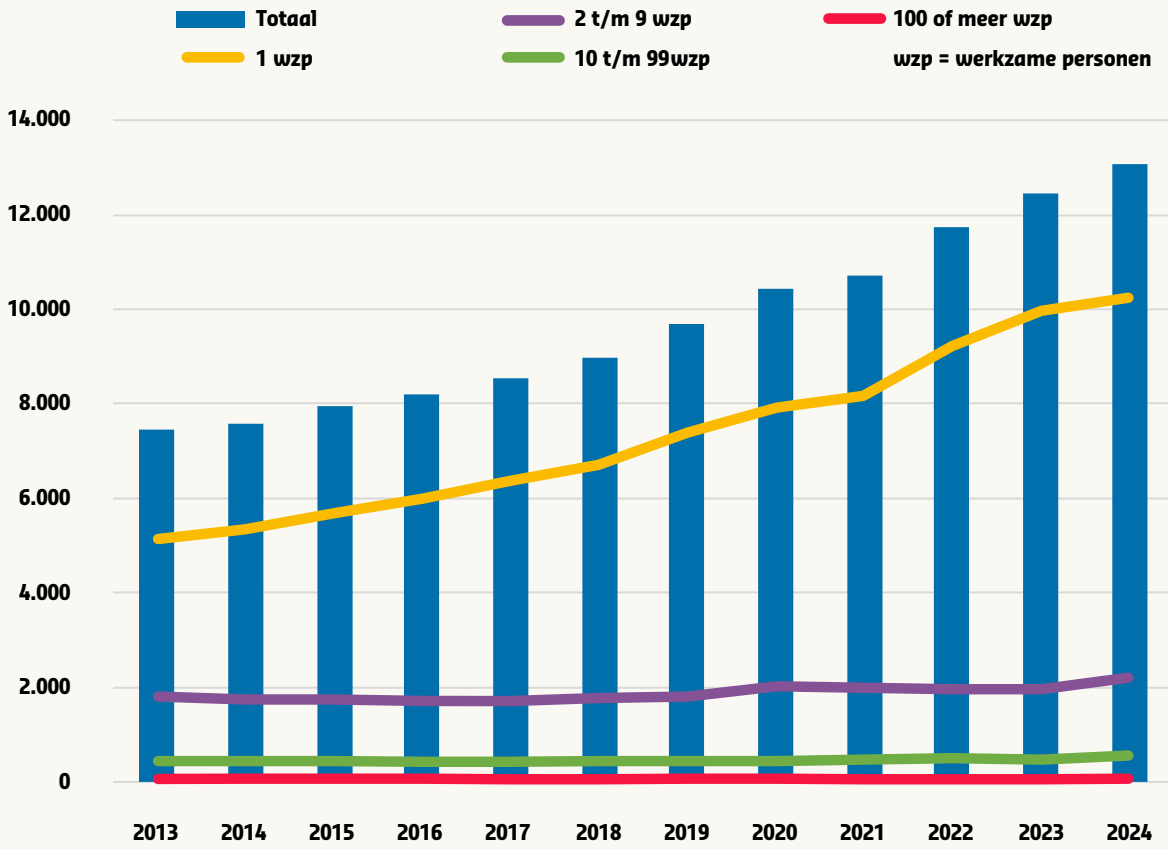
Zzp'ers en startende ondernemers

78% van de bedrijven zijn zzp'ers of eenmanszaken. Groot deel van de groei van het aantal vestigingen in Hilversum komt van bedrijven met één werknemer.

Top 5 sectoren

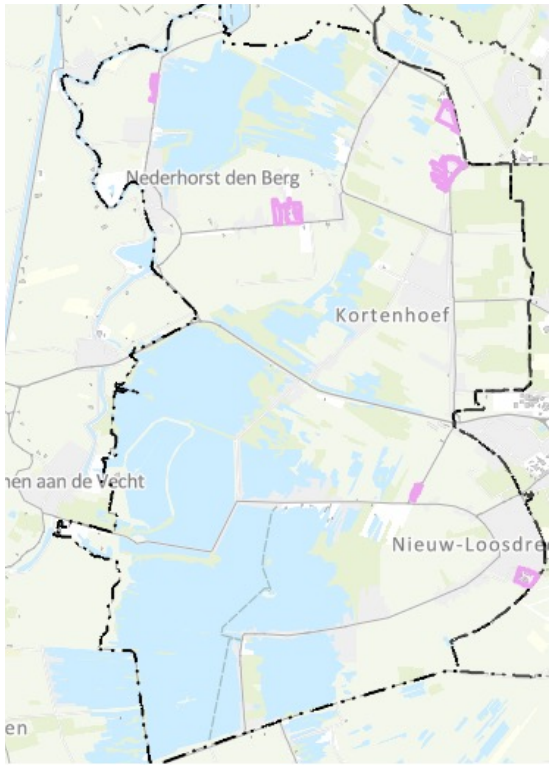
- **Zakelijke dienstverlening**
- **Bouw**
- **Informatie en communicatie**
- **Zorg**
- **(Groot)handel**

Aantal bedrijven naar grootteklasse

4. KERNGEGEVENS ECONOMIE WIJDEMEREN

De gemeente Wijdemeren bestaat uit zes dorpen (Ankeveen, Breukeleveen, Kortenhoef, Nederhorst den Berg, Loosdrecht en ’s-Graveland) en heeft een landelijk, recreatief karakter met nadruk op water, natuur en kleinschaligheid.

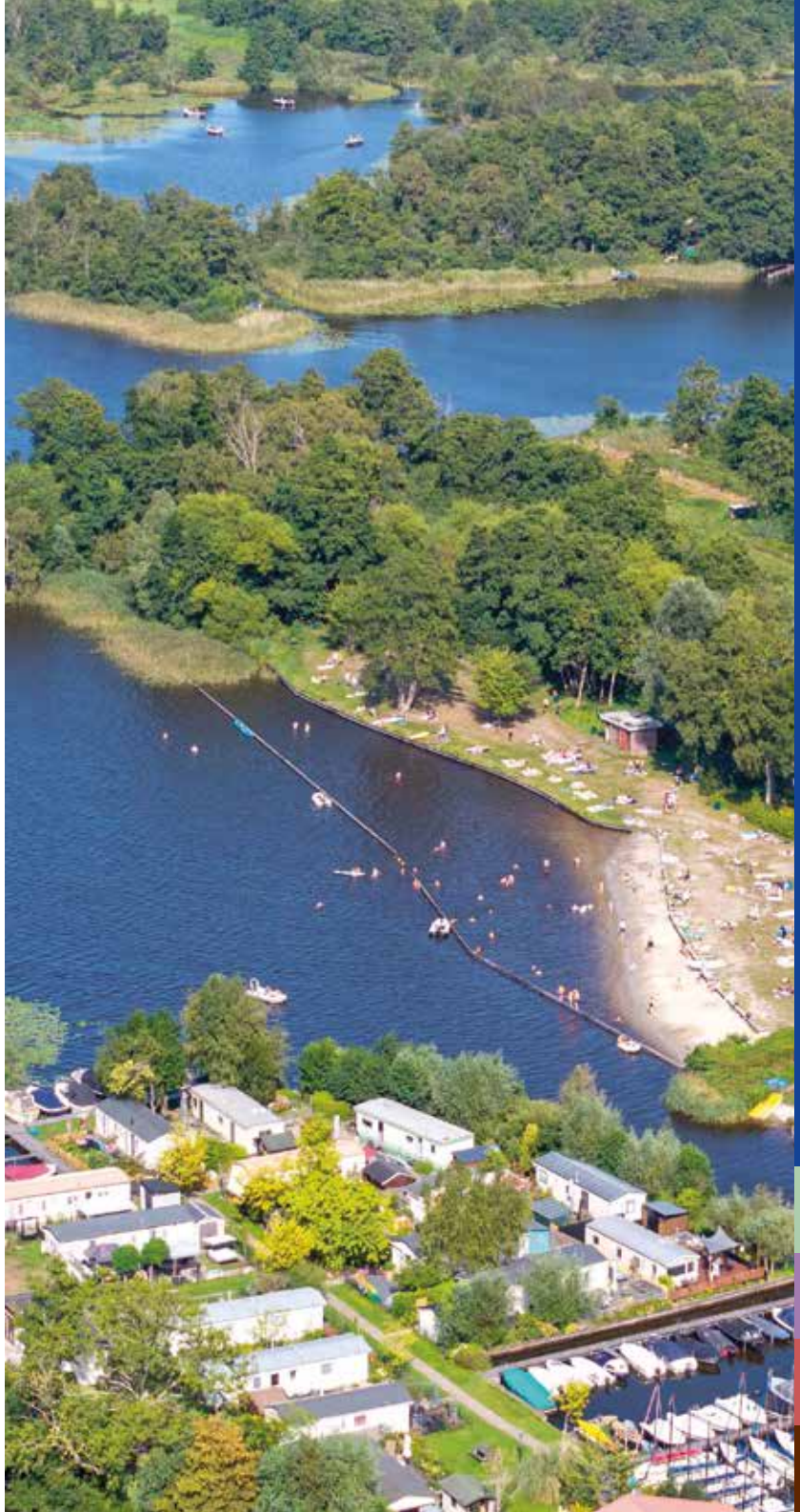

Figuur 2: bedrijventerreinen in Wijdemeren (gemarkeerd met roze)

Bedrijventerreinen

Wijdemeren telt zes bedrijventerreinen (samen 40 netto/46 bruto hectare, 2023) zonder uitgeefbare grond. Wijdemeren heeft geen formele kantorenlocaties. De bedrijventerreinen De Slenk, De Zodde, De Boomgaard, Nieuw Walden/Machineweg, Rading en Reeweg bieden ca. 1.300 banen (15% van totaal) en kennen nauwelijks leegstand.

De milieuruimte ligt tussen categorie 2 en 3, dus zonder zware industrie. Alleen De Boomgaard en De Slenk liggen vlakbij een uitvalsweg. Een groeiende uitdaging is de netcongestie, die ondernemers belemmert bij investeringen en uitbreiding.

Werkgelegenheid

Na een dip in 2021 groeit de werkgelegenheid in Wijdemeren weer: +4,1% in 2022, +0,4% in 2023 en +2,4% in 2024. In 2024 waren er circa 9.500 banen. De grootste sectoren in Wijdemeren zijn de groot- en detailhandel, de zorg en de zakelijke dienstverlening. Daarnaast spelen recreatie en toerisme een belangrijke – maar seizoensgebonden – rol in de lokale economie. Sinds 2014 groeide de werkgelegenheid in bijna alle sectoren. Relatief sterk in het onderwijs (+78%), en in absolute aantallen vooral in de specialistische zakelijke dienstverlening (+400 banen, +57%). Ook zorg, handel en bouw namen toe. Alleen overige zakelijke en persoonlijke dienstverlening en cultuur, sport en recreatie lieten krimp zien.

Bedrijven

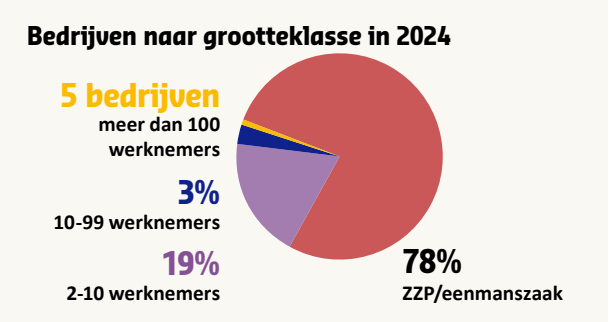
In 2024 telde Wijdemeren 3.657 bedrijven: 5% meer dan in 2023 en 56% meer dan in 2014. Grootste sectoren zijn de specialistische zakelijke dienstverlening, de bouw (488) en de handel (beide >400 vestigingen). Sinds 2014 groeide het aantal vestigingen in alle sectoren. Vooral zorg (+167%), overige zakelijke dienstverlening (+80%), industrie (+70%), bouw (+68%) en specialistische zakelijke dienstverlening +51%) lieten groei zien.

Arbeidsmarkt

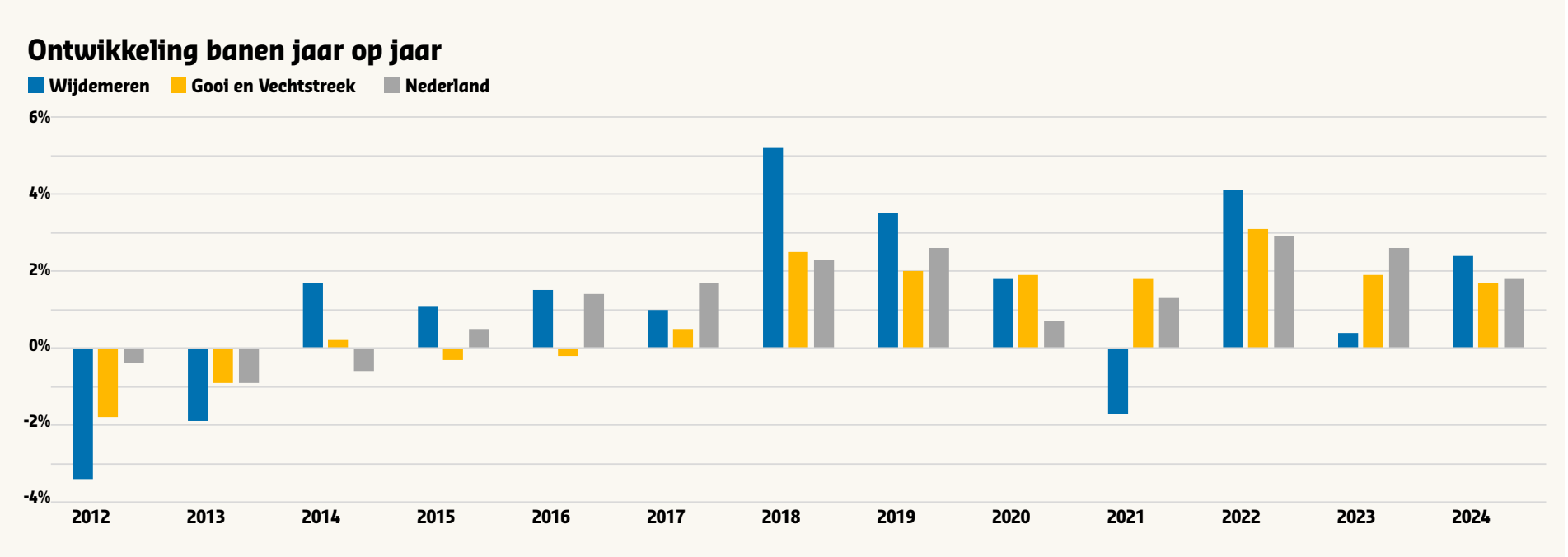
Wijdemeren telt ca. 24.600 inwoners, waarvan 13.000 in de beroepsbevolking. De werkloosheid is stabiel en laag: 2,9% in 2024, onder het landelijk (3,7%) en regionaal gemiddelde (4%).

Relatief veel zzp'ers

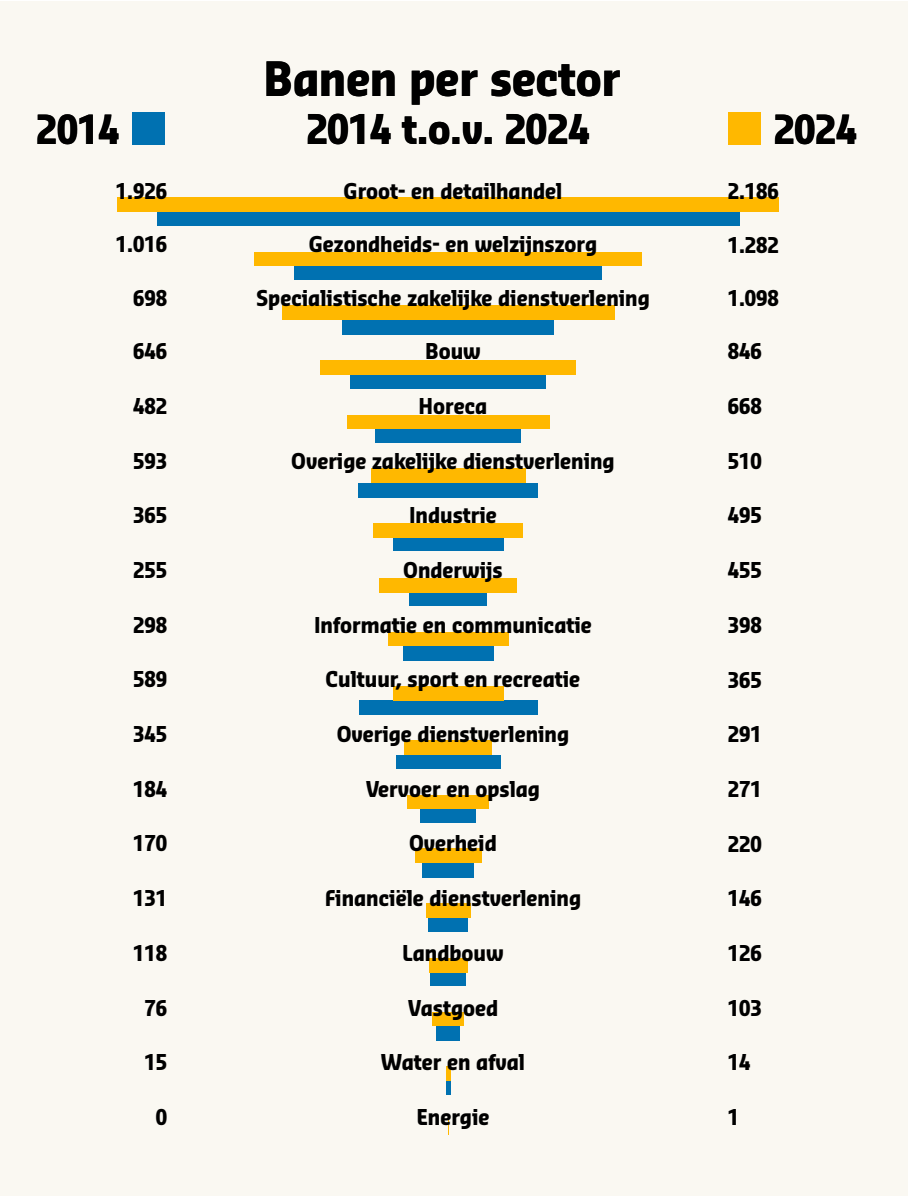
Wijdemeren telt veel zzp'ers: in 2024 was 78% van de vestigingen een eenmanszaak. Verder had 19% van de bedrijven 2-10 werknemers, 3% had 10-99 werknemers en slechts vijf bedrijven telden meer dan 100 werknemers.

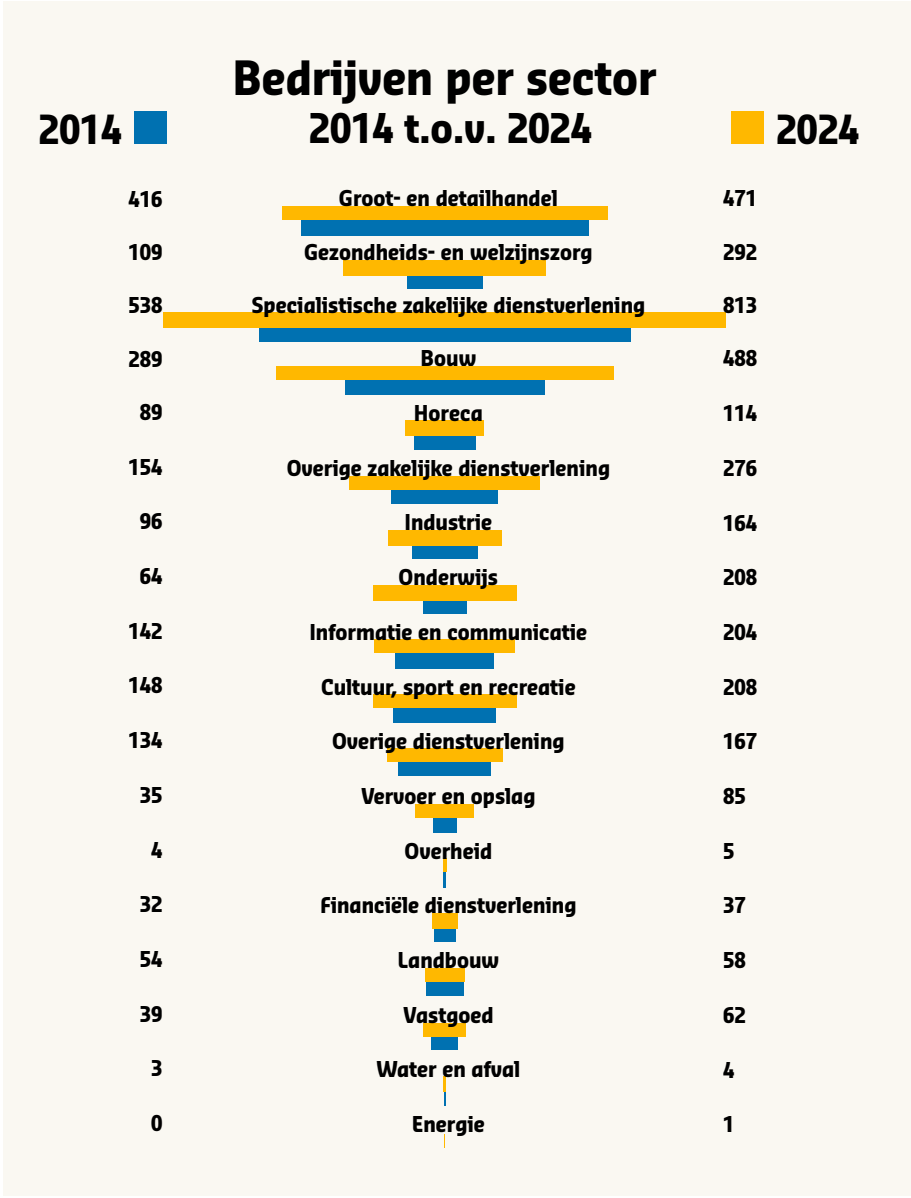
Bron: LISA, 2025

Bron: LISA, 2025

Bron: LISA, 2025

Bron: LISA, 2025

5. RUIMTEVRAAG VANUIT ECONOMISCH PERSPECTIEF

Ruimtevraag in Economisch Perspectief

In het Economisch Perspectief (Ecorys, 2021) is de toekomstige ruimtebehoefte voor werkfuncties berekend op basis van een jaarlijkse banengroei van 1% tot 2040. Dit perspectief diende als bouwsteen voor de Omgevingsvisie 2040. Ecorys heeft in haar berekening geen rekening gehouden een toekomstige bevolkingsgroei. De berekening komt uit op een extra vraag van ruim 38 hectare op bedrijventerreinen en circa 130.000 m² op kantoor- en gemengde locaties. De volledige onderbouwing en getalsmatige uitsplitsing zijn opgenomen in Bijlage 2 – Trends en ontwikkelingen (pagina 5).

Het onderzoek maakt gebruik van de verdeling van werkgelegenheid in 2021:

- 25% van de banen op bedrijventerreinen
- 17% in kantoren
- 58% op informele locaties (gemengd of verspreid)

Voor deze locaties zijn terreinquotiënten toegepast op basis van de Plabeka-studie (2019). Het inschatten van informele locaties bleek lastig, omdat dit kan variëren van een zolderkamer tot een kantoorvilla. Op basis van transactiedata en LISA-cijfers is een gemiddelde berekend. Daarbij is rekening gehouden met de trend dat meer mensen thuiswerken of als zzp'er vanuit huis opereren. Ecorys hanteert hiervoor een netto vloeroppervlak van 15 m² per persoon, vergelijkbaar met formele kantoorlocaties.

De conclusie luidt dat de behoefte aan ruimte weliswaar beperkt kan lijken door thuiswerken en functiemenging in woningen, maar dat het behoud van voldoende werklocaties noodzakelijk blijft.

Werklocatie	Bedrijven-terreinen	Kantoor-ruimten	Informele werklocaties
Huidige verdeling banen per werklocatie	25%	17%	58%
Totaal nieuwe banen per werklocatie bij **0,5% groei**	1.330	904	3.086
Totaal nieuwe banen per werklocatie bij **1% groei**	2.799	1.903	6.494
Terreinquotiënt (m² per baan)	137	18	15
Benodigde ruimte tot 2040 per werklocatie bij **0,5% groei**	18,2 ha	16.280 m²	46.290 m²
Benodigde ruimte tot 2040 per werklocatie bij **1% groei**	38,35 ha	34.262 m²	97.410 m²

Tabel 4.3:
Additionele ruimtevraag tot 2040 bij een jaarlijkse werkgelegenheidsgroei van 0,5% en 1%. Bron: berekeningen Ecorys. NB: het verschil in uitkomsten tussen 0,5% groei en 1% groei is niet een factor 2 vanwege procentuele groei op groei in de berekening - te vergelijken met het principe van 'rente op rente'.

Ontwikkeling werkgelegenheid (2014-2024)

Analyse van de LISA-cijfers laat zien:

- Banen buiten werklocaties vormen het grootste aandeel (41%) en groeiden bovengemiddeld met 2,6% per jaar.
- Bedrijventerreinen huisvesten 26% van de banen, waarvan een groot deel op het Media Park en H-Park. Dit zijn in de praktijk kantoorlocaties.
- Centrumlocaties verloren circa 800 banen (-1,7% per jaar).
- Kantoorlocaties bleven stabiel, maar met sterke verschillen: halvering op het Laapersveld tegenover groei in het Stationsgebied (o.a. Connexxion).
- Overige werklocaties laten groei zien, met name Monnikenberg (nieuwbouw ziekenhuis) en Zonnestraal.
- Bedrijfsruimten laten een daling zien, mogelijk door transformatie en extensiever gebruik.

Samengevat: de meeste groei vond plaats in woonwijken en deels op bijzondere werklocaties, terwijl traditionele werklocaties onder druk staan.

Werklocaties	2014	2019	2024	Groei absoluut	Groei procentueel	Aandeel procentueel
Buiten werklocaties	**16.426**	**17.522**	**21.207**	**4.800**	**2,6%**	**41%**
Bedrijventerreinen	**11.671**	**12.019**	**13.367**	**1.700**	**1,4%**	**26%**
Crailo/A1	4	10	4	-	0,0%	0%
Havenkwartier	1.291	1.511	1.246	-	-0,4%	2%
Kerkelanden	2.052	2.129	2.268	200	1,0%	4%
Korte Noorderweg	185	125	124	-100	-3,9%	0%
Liebergerweg	745	803	780	-	0,5%	1%
Media Park	6.066	6.122	6.668	600	1,0%	13%
Oude Amersfoortseweg	845	737	1.501	700	5,9%	3%
Werf35/Mussenstraat/Arendstraat	349	390	466	100	2,9%	1%
Zeverijnstraat	134	192	310	200	8,7%	1%
Kantorenlocaties	**5.938**	**6.001**	**5.846**	**-100**	**-0,2%**	**11%**
Sportpark/Arenapark	4.351	4.536	4.411	100	0,1%	8%
Laapersveld	1.449	856	742	-700	-6,5%	1%
Stationsgebied	138	619	693	600	17,5%	1%
Winkelgebieden	**7.040**	**7.149**	**6.678**	**-400**	**-0,5%**	**13%**
Centrum	4.746	4.536	3.991	-800	-1,7%	8%
Overige winkelgebieden	2.294	2.613	2.687	400	1,6%	5%
Aangewezen bijzondere werklocaties	**4.787**	**5.156**	**5.239**	**500**	**0,9%**	**10%**
Spoorzone 1221	2.365	2.839	2.402	-	0,2%	5%
Monnikenberg	2.118	1.990	2.410	300	1,3%	5%
Zonnestraal	304	327	427	100	3,5%	1%
Totaal	**45.862**	**47.847**	**52.337**	**6.500**	**1,3%**	**100%**

Nieuwe ontwikkelingen op werklocaties

De komende jaren zijn er drie gebiedsontwikkelingen met een werkprogramma gepland:

- Crailo: totaal 3,5 ha. Ontwikkeling tot campus in het groen, met 0,5-1 ha voor bedrijven en voorzieningen en 1-1,5 ha gemengd met wonen.
- Sportpark/Arenapark: herontwikkeling tot internationaal aantrekkelijke kantorenlocatie en gemengd gebied voor sport, onderwijs, wonen en werken. Hier wordt 70.000 m² kantoor, 900 woningen (81.000 m2 woonoppervlak) en 45.000 m² voorzieningen en sport toegevoegd.
- Stationsgebied: versterking entree centrum, met niet-woonfuncties zoals kantoren en creatieve bedrijven, naast woningen, winkels en horeca.

Een eerste analyse van het tijdelijke omgevingsplan wijst op een tekort aan planologische ruimte voor werkfuncties op de werklocaties, ondanks ongebruikte potentie in bebouwingspercentages en bouwhoogtes.

Transformaties van werklocaties

De afgelopen jaren is een forse verschuiving naar wonen zichtbaar. Naar schatting is meer dan 60.000 m² kantoorruimte getransformeerd naar voornamelijk woningen. Daarnaast zijn bedrijfsruimten en winkels getransformeerd, al zijn daar geen cijfers over beschikbaar. Enkele voorbeelden:

- Voormalige kantoren en bedrijfsruimten aan de Liebergerweg, Larenseweg, Heuvellaan, Vaartweg, Noorderweg, Schapenkamp (o.a. Silverpoint) en Laapersveld.
- Korte Noorderweg, Liebergerweg: (deels) transformatie van bedrijfsruimte en-terrein naar woningen (waaronder Hunkemöller-locatie)
- Achterom/Binnendoor: diverse bedrijfsruimten omgezet naar woningen.
- Voormalige Philips-locatie en Rabobank-locatie (Thebe 22): tijdelijke opvang en wonen.
- Werf35: transformatie van bedrijventerrein naar creatieve broedplaats met wonen en horeca.
- Circusterrein: op een deel van het terrein komen voor circa 15 jaar flexwoningen.

Deze trend onderstreept dat het areaal voor werkfuncties verder onder druk staat.

Relatie met woningbouw

Volgens de ABF-bevolkingsprognose komen de vastgestelde plannen tot 2030 neer op 3.000 nieuwe woningen, in lijn met de Woningbouwmonitor. Tot 2040 voorziet de Omgevingsvisie in 6.000 woningen. Voor de bevolkingsgroei is aangenomen dat Hilversum in de periode tot 2040 tussen de 4.500 en 8.200 extra inwoners zal krijgen.

Onderzoek kantoorontwikkeling Sportpark

Na afronding van de Economische Visie is de marktstudie naar de haalbaarheid van kantoorontwikkeling in Sportpark (Arenapark) beschikbaar gekomen. Deze studie geeft aanvullende inzichten in de toekomstige vraag naar kantoorruimte en de ontwikkelmogelijkheden van Sportpark. De gemeente betrekt deze inzichten bij de verdere uitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen en programmering. Daarbij wordt, waar relevant, ook gekeken naar de samenhang met woningbouw, mobiliteit, parkeren en voorzieningen. Indien deze nadere analyse aanleiding geeft tot aanpassing van ruimtelijke uitgangspunten of programmering, wordt de raad hierover geïnformeerd voordat deze worden betrokken bij wijzigingen van het omgevingsplan of andere ruimtelijke besluiten.

6. VERANTWOORDING PARTICIPATIE

Aanpak en uitgangspunten

De Economische Visie Hilversum is vormgegeven in samenwerking met onze partners in de stad en regio's. Doel van het proces was het ontwikkelen van een visie met breed draagvlak en praktische uitvoerbaarheid. Uitgangspunten waren participatie, transparantie en verankering in bestaand beleid. Het proces is georganiseerd als een combinatie van doorlopende overleggen, brede participatiebijeenkomsten, ondernemers- en bewonersenquêtes en thematische gesprekken met stakeholders.

Betrokkenheid stakeholders

De gemeente heeft een breed palet aan stakeholders betrokken. Het Platform Economie fungeerde hierbij als klankbord en begeleidend orgaan.

Ondernemers, zzp'ers, ondernemersverenigingen, vastgoedeigenaren, onderwijsinstellingen (ROC Midden Nederland, Hogeschool Utrecht), zorginstellingen (Tergooi MC), jongeren en studenten, Hilversum Marketing, Taskforce Centrum, brancheverenigingen zoals NBTC en KHN, inwoners en regionale partners (MRA, ROM Utrecht Region, regio Gooi en Vechtstreek) dachten actief mee. Daarbij is aandacht besteed aan de diversiteit van sectoren: media, zorg, horeca en retail, stadsverzorgende bedrijven en de creatieve industrie.

Belangrijke mijlpalen

Het proces kende enkele mijlpalen:

- Voorjaar-eind 2024: ondernemerspanel, inwonerspanel, Platform Economie, thematische gesprekken, CRK&M.
- Voorjaar 2025: verdiepende gesprekken via Platform Economie en sectoroverleggen.
- Voorjaar 2025: ophalende beeldvormende sessie raad (BVS).
- 30 juni 2025: brede participatiebijeenkomst 'Mediastad in beweging' met ruim honderd deelnemers. Tijdens deze bijeenkomst stonden een inspirerende keynote over AI en technologie, een panelgesprek en thematafels centraal.
- Zomer-najaar 2025: verwerking van inzichten in de conceptvisie en bespreking in het Platform Economie.
- Najaar 2025: aanscherping van de conceptvisie, CRK&M, toetsing met stakeholders en bestuurlijke behandeling.
- Begin 2026: brede externe feedbackronde met de visie ter inzage, indiening en verwerking zienswijzen.
- Zomer 2026: besluitvorming in college en de gemeenteraad.

Resultaten participatie

De participatie leverde waardevolle inzichten op. Rode draden waren:

- Trots op Hilversum als Mediastad, maar ook noodzaak tot verbreding van de economische basis.
- Sterke oproep tot meer samenwerking, vooral tussen onderwijs en werkgevers en via collectieven.
- Wens tot duidelijke keuzes en meer flexibiliteit in regels en procedures.
- Kansrijke thema's: AI, circulaire economie, toerisme, de zorg en cross-overs.

Concrete suggesties waren onder meer een co-makerspace, de rode loper-aanpak versterken en het bundelen van onderwijs en werkgevers. Deze input is verwerkt in de visie, onder andere door toevoeging van de actielijn 'Centrum,' versterkte aandacht voor circulaire economie en een focus op praktijkroutes en mbo in de actielijn 'Mensen centraal: investeren in talent'.

Proces en inbreng

Het proces is gefaseerd uitgevoerd. Doorlopend overleg vond plaats met het Platform Economie vanaf januari 2024. Parallel aan het participatieproces is input uit de Monitor Economie 2025 verwerkt. Ook zijn de evaluatie van de koers tot nu toe en verdiepende onderzoeken verwerkt, zodat de visie stevig is onderbouwd met feiten en cijfers. Daarnaast zijn in samenwerking met de gemeente Wijdemeren de bijdragen over Wijdemeren vormgegeven.

Reflectie en vervolg

Het proces heeft geleid tot een visie met een uitvoeringsagenda. De participatie leverde niet alleen inhoudelijke input op, maar ook energie en commitment vanuit ondernemers(collectieven), onderwijs en inwoners. De gemeente borgt de voortzetting van de dialoog via het Platform Economie, reguliere overleggen en thematische tafels. Na vaststelling van de visie wordt de uitvoering opgepakt via de uitvoering van de actielijnen, met jaarlijkse monitoring. Zo blijft de visie actueel en verbonden met de praktijk.

Visualisatie planning

Onderstaande tijdlijn geeft de belangrijkste fasen van het proces weer. De visualisatie maakt inzichtelijk hoe het proces zich heeft ontwikkeld van voorbereiding en participatie tot besluitvorming.

Fase	Periode	Belangrijkste activiteiten
Voorbereiding en eerste concept	Voorjaar 2024- voorjaar 2025	• Startoverleg platform economie • Opzet participatieaanpak • Ondernemerspanel • Inwonerspanel • Sectoroverleggen • CRK&M
Participatie	Voorjaar- zomer 2025	• Sectoroverleggen • Gesprekken • Brede participatiebijeenkomst 30 juni 2025
Verwerking en concept	Zomer- najaar 2025	• Analyse input • Uitwerking conceptvisie • Klankbordgroepen
Aanscherping	Najaar 2025	• CRK&M • Toetsing met stakeholders • Bestuurlijke bespreking
Inspraak	Half januari – begin maart 2026	• Economische Visie ligt ter inzage, indiening zienswijzen mogelijk
Besluitvorming	Zomer 2026	• Vaststelling visie in college, met eventuele zienswijzen en bedenkingen raad

7. BEGRIPPENLIJST

Actielijn
Een samenhangend pakket van acties en projecten binnen een bepaald thema, gericht op het realiseren van de economische ambities van Hilversum.

AI (Artificial Intelligence)
Kunstmatige intelligentie: technologie waarbij computers en systemen taken uitvoeren die normaal menselijke intelligentie vereisen, zoals leren, analyseren en beslissen.

Banen
Een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een bedrijf waarin is vastgelegd dat tegenover de verrichte arbeid een (financiële) beloning staat.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)
Een afgebakend gebied waarin ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het gebied, gefinancierd via een BIZ-bijdrage.

Beroepsbevolking
Werkenden en werkzoekenden zonder baan met de leeftijd tussen de 15 en 75 jaar. Het gaat dan om minstens 1 uur per week betaalde arbeid (werkzame beroepsbevolking) of werk-zoekenden die recent naar betaald werk zochten en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). De werkzame beroeps bevolking is werknemer en/of zelfstandig ondernemer met of zonder personeel.

Big data
Zeer grote hoeveelheden digitale gegevens die met speciale analysetechnieken worden verwerkt om inzichten te verkrijgen en besluitvorming te ondersteunen.

Broedplaatsen
Toegankelijke en betaalbare werkplekken waar ondernemerschap, creativiteit en samenwerking samenkomen. Broedplaatsen bieden ruimte aan startende en kleine bedrijven, makers en initiatieven, en stimuleren innovatie en ontmoeting. Er zijn verschillende typen:

- Economische broedplaatsen gericht op ondernemerschap en innovatie.
- Creatieve broedplaatsen gericht op kunst, ultuur en experiment.
- Maatschappelijke broedplaatsen gericht op sociale en gemeenschapsfuncties.

Centrumgebieden (gemengde locatie)
Centra van gemeenten/woonkernen met meer dan 20.000 inwoners. Kenmerkend is de concentratie aan voorzieningen. Veelvoorkomende typen bedrijvigheid zijn retail, horeca en (overige) dienstverlening.

Circulaire economie
Een economisch systeem waarin grondstoffen, producten en materialen zo lang mogelijk worden hergebruikt en afval wordt geminimaliseerd.

Commerciële voorzieningen
Publiek toegankelijke ondernemingen die goederen en/of diensten tegen betaling aanbieden aan consumenten en bedrijven. Hieronder vallen onder meer detailhandel, horeca en commerciële dienstverlening (zoals kappers).

Collectief
Een samenwerkingsverband van ondernemers, organisaties of bewoners met een gezamenlijk doel, bijvoorbeeld het versterken van een sector of gebied.

Courante leegstand
Leegstand korter dan 3 jaar. Meestal betreft dit objecten waarvoor verschillende gegadigden bestaan en die daarom met enige regelmaat worden verhuurd of verkocht.

Creatieve wijken (gemengde locatie)
Woon-werkgebieden in (grote) steden die door menging met zelfstandige kantoorruimtes voorzien in een behoefte aan informeel stedelijk werkmilieu. Bedrijven in de creatieve industrie (moderne maakindustrie, mode, cultuur), kennis/onderwijsinstellingen en retail zijn hier gevestigd, en deze werklocaties zijn veelal in (creatieve) bedrijfsverzamelgebouwen te vinden.

CSRD
CSRD staat voor Corporate Sustainability Reporting Directive.Het is een Europese richtlijn die grote bedrijven verplicht uitgebreid te rapporteren over duurzaamheid en maatschappelijke impact.

Customer journey
Beschrijft de totale ervaring van een bezoeker tijdens het stadsbezoek: van het eerste contactmoment (bijvoorbeeld online oriëntatie of aankomst bij een parkeerplaats of station) tot het vertrek. Het omvat alle stappen en indrukken, zoals toegang en bereikbaarheid, routing en verblijf, winkelen, horeca, evenementen, en beleving van sfeer en veiligheid. Het doel is inzicht krijgen in hoe bezoekers de stad ervaren, zodat de programmering, inrichting en voorzieningen hierop kunnen worden afgestemd.

Cyber security
Is het geheel van maatregelen en technologieën om computersystemen, netwerken en data te beschermen tegen digitale aanvallen, ongeautoriseerde toegang en schade. Het doel is het waarborgen van vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie.

Datagedreven productie
Productieprocessen waarbij data systematisch wordt verzameld en gebruikt om processen te optimaliseren, te automatiseren en innovatie te stimuleren.

Digitale agencies
Bureaus die organisaties helpen met digitale strategie, marketing, communicatie en productontwikkeling, vaak gericht op online zichtbaarheid en digitale transformatie.

Ecosystemen
Het geheel van bedrijven en organisaties, netwerken en randvoorwaarden die elkaar versterken en samen economische groei, innovatie en maatschappelijke waarde mogelijk maken.

Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
Juridisch begrip uit de Omgevingswet: bij ruimtelijke keuzes moet worden afgewogen of functies passen bij een locatie en elkaar niet belemmeren.

European Media Innovation District
Een initiatief dat Hilversum positioneert als toonaangevend centrum voor media-innovatie in Europa. Het richt zich op samenwerking tussen mediabedrijven, technologiepartners, onderwijs en overheid om innovatie, talentontwikkeling en duurzame groei in de mediasector te stimuleren.

Formele kantoorlocatie
Een perceel of een groep van aaneengesloten percelen, waarop gebouwen staan of worden gebouwd, die uitsluitend of hoofdzakelijk een kantoorfunctie hebben. In Hilversum zijn het Sportpark/Arenapark, Stationsgebied en Laapersveld formele kantorenlocaties.

Frictieleegstand
De leegstand die noodzakelijk is om de markt goed te laten functioneren. De leegstand is niet structureel en nodig voor verhuisbewegingen.

Functiemenging
Het combineren van functies (wonen, werken, voorzieningen) binnen een gebied om levendigheid, efficiënt ruimtegebruik en duurzaamheid te bevorderen.

Gemengde werklocatie
Alle locaties waar mensen werken, buiten bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Deze milieus kenmerken zich door een mix van onder meer wonen, werken, recreatie en voorzieningen. Voorbeelden van gemengde milieus zijn centrumgebieden, woonwijken, landelijk gebied, creatieve wijken, productieve wijken en stadsstraten. Gemengde locaties worden ook wel informele werklocaties genoemd.

Green Deal
Een overeenkomst tussen de gemeente en een ondernemerscollectief waarin afspraken worden gemaakt over het verduurzamen van een specifiek gebied. Vaak is hier een subsidie aan gekoppeld. De Green Deal helpt om duurzame plannen te ontwikkelen en uit te voeren, met de nadruk op energiebesparing en-transitie, maar kan ook betrekking hebben op klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.

Human Capital-benadering
Richt zich op het duurzaam ontwikkelen, waarderen en benutten van het talent en de vaardigheden van mensen. Dit gaat verder dan regulier arbeidsmarktbeleid, omdat het niet alleen draait om het invullen van vacatures, maar om het creëren van kansen voor groei, innovatie en inclusiviteit voor iedereen.

Hubs
Knooppunten waar ondernemers, organisaties en kennisinstellingen samenkomen rond een specifiek thema of specifieke sector. Hubs functioneren als verzamelplaatsen van kennis, netwerken en voorzieningen, en versterken samenwerking en innovatie in de regio. Ze hebben vaak een bovenlokale of regionale betekenis en zijn gericht op het verbinden van partijen en het versnellen van ontwikkelingen.

Immersive media/immersieve media
Digitale toepassingen die gebruikers volledig onderdompelen in een ervaring, bijvoorbeeld via VR, AR of interactieve installaties.

Impactondernemen
Ondernemerschap waarbij maatschappelijke en duurzame impact centraal staat, naast financiële resultaten.

Incourante leegstand
Leegstand langer dan 3 jaar.

Incubator
Een organisatie en locatie die een (incubatie-)proces realiseert om de versnelde groei van start-ups naar succesvolle ondernemingen mogelijk te maken. Dit gebeurt door de inzet van een geïntegreerd pakket diensten zoals werkruimte, services, cultuur, coaching, netwerk, (toegang tot) kapitaal etc.

Informele werklocatie
Zie gemengde werklocatie.

Innovatiehub
Een plek in de wijk of op een werklocatie waar bedrijven, kennisinstellingen en partners samenkomen om te experimenteren, kennis te delen en samen te werken aan vernieuwende oplossingen.

Innovatieproject
Een project dat bijdraagt aan vernieuwing van producten, diensten, processen of samenwerking, en aantoonbaar leidt tot economische of maatschappelijke meerwaarde.

Kwartiermaker
Een tijdelijke functionaris die samenwerking, vernieuwing of transitie aanjaagt en partijen verbindt.

Landelijk gebied (gemengde locatie)
Alles buiten het bestaand stedelijk gebied. Indicatief ligt de dichtheid van bebouwing hier lager dan 1.000 adressen per km². Dit gebied kenmerkt zich door onder meer land- en (glas)tuinbouw, leisure en uiteenlopende bedrijvigheid.

Leven Lang Ontwikkelen
Om goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt is het belangrijk dat mensen zich blijven ontwikkelen. Dat is nog niet voor iedereen vanzelfsprekend. Met maatregelen, experimenten en regelingen moedigt de overheid het ontwikkelen tijdens de loopbaan aan.

Mediacampus NL
Een strategische initiatief in Hilversum waar omroepen, mediabedrijven, start-ups en onderwijs samenwerken aan talentontwikkeling, innovatie en verduurzaming in de mediasector, met ondersteuning van de gemeente via o.a. een Mediaboard en projecten voor kennis & skills.

Media en technologie
Media zijn bedrijven in het ecosysteem die publiek bereiken via content in tekst, beeld, geluid of events; technologie is hierbij de geïntegreerde set van systemen die dit ecosysteem functioneel, schaalbaar en waardegericht maakt.

Microcredentials
Erkende certificaten voor afgeronde korte leeractiviteiten, waarmee specifieke kennis en vaardigheden aantoonbaar worden gemaakt.

Middelbaar opgeleid
Het deel van de beroepsbevolking met een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 en hoger.

Midden- en kleinbedrijf (mkb)
Bedrijven met maximaal 250 medewerkers, waaronder veel lokale ondernemers en zzp’ers.

Monitor Economie
Een jaarlijkse rapportage van de gemeente Hilversum over de stand van de lokale economie, werkgelegenheid en bedrijvendynamiek.

Netto arbeidsparticipatie
Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Niet-beroepsbevolking
Personen van 15 tot 75 jaar die geen betaald werk hebben, niet recent naar werk hebben gezocht en/of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Het gaat vooral om scholieren en studenten, mensen die zorgen voor gezin of huishouden, arbeidsongeschikten en gepensioneerden.

Ondernemersloket
Het centrale aanspreekpunt van de gemeente voor ondernemers, waar zij terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning.

Platform Economie
Het netwerk en overlegorgaan van ondernemers, gemeente en partners in Hilversum, gericht op het versterken van het economisch beleid en de uitvoering.

Pop-up
Een tijdelijke invulling van een ruimte, bijvoorbeeld een winkel, galerie, horecaconcept of werkplek. Het doel is om leegstand tegen te gaan, levendigheid te creëren en nieuwe functies of ondernemers een kans te geven, vaak voor een korte periode en met flexibele voorwaarden.

Potentiële beroepsbevolking
Alle inwoners van 15 tot 75 jaar. De groep is onder te verdelen in personen die tot de werkzame, de werkloze of de niet-beroepsbevolking behoren.

PPS (Publiek-Private Samenwerking)
Samenwerking waarin overheid, onderwijs en bedrijven gezamenlijk investeren in projecten, zoals leerwerktrajecten.

Praktisch opgeleid
Het deel van de beroepsbevolking zonder startkwalificatie. Een startkwalificatie is te behalen met een diploma havo, vwo of mbo-niveau 2 en hoger.

Productieve wijken (gemengde locatie)
Woon-werkgebieden in (grote) steden die bedrijven integreren in het stedelijk woonmilieu, en zo divers ondernemerschap voor de stad behouden. Type bedrijvigheid: moderne maakindustrie, stadsverzorgende bedrijvigheid en retail.

Regionale ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM Utrecht Region)
Een organisatie die innovatie, groei en samenwerking stimuleert in de regio Utrecht, onder andere via financiering en netwerkvorming.

Rode loper-aanpak
Gastvrije en ondernemersgerichte werkwijze van de gemeente, met snelle en transparante procedures, persoonlijke begeleiding en actieve ondersteuning.

Scale-up
Een onderneming die de startfase is ontgroeid en zich richt op opschaling van activiteiten en markten.

Stadsfonds
Een fonds met als doel bij te dragen aan het economische, maatschappelijke en culturele klimaat in Hilversum, verbinding en samenwerking te bevorderen, en Hilversum te profileren als een aantrekkelijke stad met een gunstig ondernemersklimaat. De nadruk ligt hierbij op het stimuleren van economische activiteiten. De benodigde financiële middelen worden verkregen uit een toeslag op de onroerendezaakbelasting voor zakelijke panden en een bijdrage van de gemeente Hilversum.

Stadsstraten (gemengde locatie)
Economische functielinten met een duidelijke verkeersfunctie en een nadrukkelijke verblijfsfunctie. Onder meer retail, horeca en kantoren zijn hier gevestigd.

Stadsverzorgende bedrijven
Bedrijven die diensten of producten leveren die essentieel zijn voor het dagelijks functioneren van de stad of gemeente, zoals onderhoud, reparatie, bevoorrading, bouw en serviceactiviteiten. Deze bedrijven opereren primair op lokale/regionale schaal en hebben een sterke binding met de lokale vraag (inwoners, lokale bedrijven, openbare instellingen).

Start-up
Een jonge onderneming met een innovatief product of dienst en groeipotentie.

Streaming
Het continu verzenden en ontvangen van audio-, video- of andere data via internet, zodat gebruikers deze direct kunnen bekijken of beluisteren zonder het eerst volledig te downloaden. Streaming wordt veel toegepast bij diensten zoals muziek- en videoplatforms, live-uitzendingen en online vergaderingen.

Taskforce Centrum
Samenwerkingsverband van ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente gericht op de ontwikkeling en versterking van het centrum van Hilversum.

Theoretisch opgeleid
Het deel van de beroepsbevolking met minimaal een hbo-diploma.

Traditionele media
Mediavormen die al langere tijd bestaan en een breed publiek bereiken via vaste kanalen. Hieronder vallen onder andere televisie, radio, kranten en tijdschriften. Kenmerkend voor traditionele media is dat de productie en distributie van content grotendeels centraal en lineair verloopt, vaak via grote mediabedrijven of uitgevers. De consument ontvangt informatie op vaste tijden en via vaste platforms, in tegenstelling tot digitale en interactieve media waar content op elk moment en via diverse kanalen beschikbaar is.

Venture Capital (VC)
Financieringsvorm waarbij investeerders kapitaal verstrekken aan startende en groeiende bedrijven met een hoog risicoprofiel.

Werkenden
Personen met een leeftijd tussen 15 en 75 jaar, die minstens 1 uur per week betaalde arbeid verrichten.

Werkfunctie
De bestemming en inrichting van een locatie ten behoeve van economische activiteiten, waaronder bedrijvigheid, kantoren, creatieve en innovatieve sectoren.

Werkgeversservicepunt (WSP)
Regionaal loket dat werkgevers ondersteunt bij het vinden van personeel, inclusief mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Werklocatie
Een ruimtelijk afgebakend gebied dat planmatig is bestemd en ingericht voor economische activiteiten, waaronder bedrijventerreinen, kantorenlocaties, binnenstedelijke werkmilieus, campussen en gemengde stedelijke zones, en dat ruimte biedt aan ondernemingen en instellingen die bijdragen aan werkgelegenheid en economische dynamiek. Zie ook formele, informele en gemengde werklocatie.

Werkloosheidspercentage
Het aandeel van de beroepsbevolking in Nederland (personen van 15 tot 75 jaar) dat geen betaald werk heeft, maar wel recent naar werk heeft gezocht en daarvoor direct beschikbaar is. Een deel daarvan ontvangt een WW-uitkering.

Werkruimten
Ruimten die planmatig zijn bestemd en ingericht voor economische functies, zoals bedrijvigheid, kantoren, creatieve en innovatieve sectoren, commerciële dienstverlening (waaronder horeca, winkels en persoonlijke dienstverlening). Werkruimten zijn in deze visie uitsluitend bedoeld voor economische activiteiten en omvatten geen maatschappelijke functies zoals zorg, onderwijs of sport.

Woon-werkbalans
De verhouding tussen het aantal inwoners (beroepsbevolking) en het aantal arbeidsplaatsen in een stad of regio. Een goede balans betekent dat inwoners dichtbij huis werk kunnen vinden, wat mobiliteit vermindert en de lokale economie versterkt.

Woonwijken (gemengde locatie)
Alles binnen het bestaand stedelijk gebied, maar buiten het centrumgebied. Hiertoe behoren woonwijken, maar ook voorzieningen en groen binnen de stad. De typen bedrijvigheid die binnen een woonwijk zijn gevestigd, zijn onder meer zzp'ers, bedrijven aan huis, scholen en onderwijsinstellingen, zorgfuncties, horeca en (buurt) winkelcentra.

XR (Extended Reality)
Overkoepelende term voor technologieën die fysieke en digitale werelden combineren, zoals virtual reality (VR), augmented reality (AR) en mixed reality (MR).

Zelfstandige zonder personeel (zzp'er)
Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer) of als directeur-grootaandeelhouder (dga) en die geen personeel in dienst heeft.

8. AFKORTINGEN

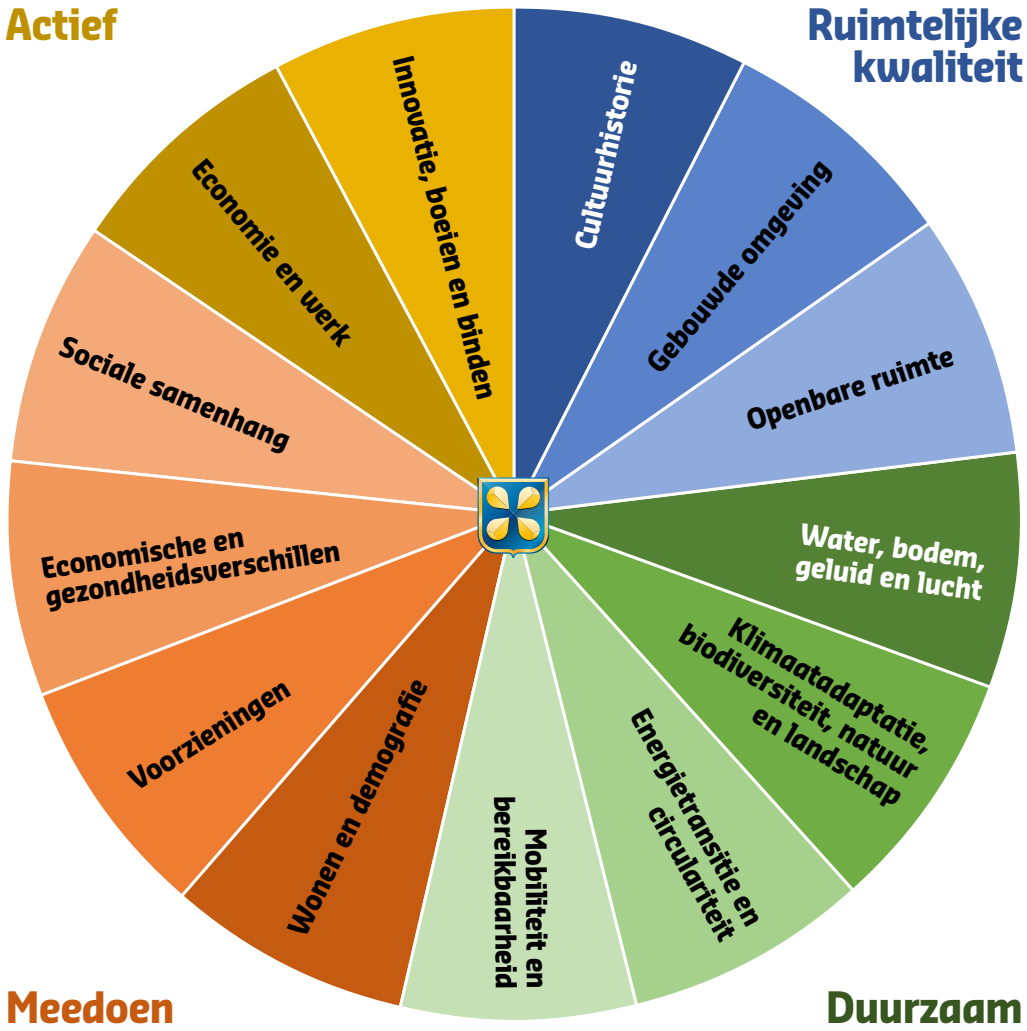
AI:	Artificial Intelligence
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
CRK&M:	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Monumenten
EBU:	Economic Board Utrecht
G40:	Netwerk van (middel)grote steden
GNR:	Goois Natuurreservaat
Hbo:	Hoger beroepsonderwijs
HU:	Hogeschool Utrecht
IN Amsterdam:	International Welcome Center Amsterdam
KHN:	Koninklijke Horeca Nederland
LISA:	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LOLA:	Leegstand Oplossers Amsterdam
MCNL:	Media Campus NL
Mbo:	Middelbaar beroepsonderwijs
Mkb:	Midden- en kleinbedrijf
MRA:	Metropoolregio Amsterdam
NBTC:	Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen
PUZA:	Publiekszaken
RES:	Regionale Energiestrategie
ROC:	Regionaal Opleidingscentrum
ROM:	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region
SBB:	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
THETA:	The European Trust Alliance
UTA:	Utrecht Talent Alliantie
UU:	Universiteit Utrecht
UWV:	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VC:	Venture Capital
XR:	Extended Reality
WO:	Wetenschappelijk Onderwijs
WSP:	Werkgeversservicepunt

9. 360-GRADEN-BELEIDSSCAN

Het college refereert in raadsvoorstellen bij kaderstellende beleidsdocumenten aan de integrale beleidsscan en de uitkomsten daarvan, inclusief de impact op gezondheid. Dit is aangegeven bij de afhandeling van toezegging T25-63. Dit wordt de 360-graden-beleidsscan genoemd.

De 360-graden-beleidsscan is gebaseerd op het onderstaande cirkelmodel uit de Omgevingsvisie, waarin de inhoudelijke opgaven en subopgaven staan opgenomen. Voor de Economische Visie hebben we deze integrale toets uitgevoerd, zie de tabel hieronder. Daarbij hebben we de raakvlakken van de Economische Visie met andere beleidsvelden in kaart gebracht, evenals kansen en knelpunten. Per kans, dan wel knelpunt, staat eveneens aangeven of deze is geborgd in het gemeentelijk beleid. Uit de tabel komen enkele aandachtspunten naar voren die kansen bieden voor verdere ontwikkeling.

Figuur 3: cirkelmodel Omgevingsvisie Hilversum 2040

MEEDOEN	Kansen en knelpunten	Geborgd in beleid?
Sociale samenhang	• Vergroten door werk en ondernemerschap (inkomen en zingeving) in de wijk. • Meer sociale samenhang door werken in de wijk. En door initiatieven in de wijk: mét ondernemers. • Behouden en realiseren van divers onderwijs en talentontwikkeling (Leven Lang Ontwikkelen). • We zetten in op het regionaal Werkcentrum en hybride leeromgevingen, extra stage-/leerwerkplekken (met focus op mbo-1/2). • Ook zetten we in op de begeleiding van talent met afstand tot de arbeidsmarkt, functiecreatie/jobcarving, inclusief werkgeversdienstverlening en microcredentials.	• Ja • Ja • Ja • Ja • Ja
Economische en gezondheidsverschillen	• Werk als bron van inkomen: inzet op passend werk en behoud ruimte voor werken. • Werk als zingeving: positieve relatie tussen inkomen en gezondheid. • Verkleinen sociaal-economische verschillen: door werk en ondernemerschap (inkomen en zingeving) in de wijk. • Onderzoek naar mogelijkheden voor het ontmoedigen van ongezonde commerciële activiteiten zoals snackbars. • We gebruiken Health in All Policies als toetsingsprincipe bij ruimtelijke keuzes.	• Ja • Ja • Ja • Nee • Ja
Voorzieningen	• Meer functiemenging, ook voor functies gericht op ontmoeten: maatschappelijke én commerciële voorzieningen (o.a. winkels, horeca, sport, cultuur). • We blijven inzetten op wijkwinkelcentra (incl. functiemenging). Daarmee vergroten we de leefbaarheid en voorzieningen in de wijk. Door de schaarse ruimte voor economie, maatschappelijke voorzieningen en wonen is dit een uitdaging.	• Ja • Ja
Wonen en demografie	• Balans tussen wonen en werken: een evenwichtige stedelijke ontwikkeling vraagt om het minimaal in stand houden van de huidige woon-werkbalans, ook met het oog op de toevoeging van 6.000 extra woningen tot 2040. Dit voorkomt eenzijdige groei en waarborgt voldoende werkgelegenheid in de stad. • We agenderen het belang van studenten- en starterswoningen en short stay-woningen voor onder andere expats en personeel voor tijdelijke projecten. • Een transformatie naar een compacter en toekomstbestendig centrum, met ruimte voor cultuur, circulaire economie, maatschappelijke voorzieningen, horeca en wonen, is noodzakelijk om de vitaliteit te behouden. • We stimuleren wonen boven winkels om de levendigheid te vergroten.	• Ja • Ja • Ja • Ja

DUURZAAM	Kansen en knelpunten	Geborgd in beleid?
Mobiliteit en bereikbaarheid	• Balans tussen wonen en werken: door minstens de huidige woon-werkbalans te behouden bij de toevoeging van 6.000 woningen tot 2040, voorkomen we eenzijdige groei, behouden we werkgelegenheid en beperken we extra verkeer.	• Ja
	• Via het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit stimuleert Hilversum duurzame mobiliteit en hybride werken om CO_2-uitstoot en verkeersdruk te verminderen en verkeersveiligheid te verbeteren.	• Ja
	• Hilversum wil werkplekken stimuleren die duurzaam, groen, goed bereikbaar en aantrekkelijk zijn.	• Ja
	• We zetten in op een lokale vertaling van het principe Health in All Policies: gezondheid en vitaliteit zijn leidend bij ruimtelijke keuzes, economische ontwikkeling en mobiliteitsoplossingen.	• Ja
	• We verbeteren de customer journey van het centrum – van bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en gastvrijheid tot de kwaliteit van de verblijfservaring – zodat bezoekers langer blijven en terugkomen.	• Ja
Energietransitie en circulariteit	• Hilversum werkt samen met Liander, TenneT, de regio en de provincie aan oplossingen voor netcongestie: uitbreiding van trafostations, een nieuw onderstation, energiehubs en slimme systemen voor opslag en gebruik van energie.	• Ja
	• Op bedrijventerrein Zuidwest ontwikkelen bedrijven in coöperatief verband eigen oplossingen voor lokale opwek, opslag en deling. Zo bouwen we stap voor stap aan een toekomstbestendig energiesysteem dat economische ontwikkeling én verduurzaming ondersteunt.	• Ja
	• De energie- en klimaatopgaven vragen om verduurzaming van gebouwen, werklocaties en mobiliteit. Netcongestie vormt hierbij een toenemend knelpunt.	• Ja
	• Voor circulaire groei zijn extra opslag, verwerkingsruimte en logistiek nodig. Dit vraagt om slimme gebiedsontwikkeling en regionale samenwerking, zodat de economische transitie niet stokt door ruimtelijke beperkingen.	• Ja
	• De omslag naar circulaire en duurzame organisaties biedt kansen voor innovatie en werkgelegenheid, maar vergt ook een andere inrichting van de schaarse ruimte.	• Ja
	• We sluiten Green Deals met ondernemers om gebieden te verduurzamen, vooral gericht op energiebesparing en -transitie, en waar nodig ook op klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.	• Ja
	• Hilversum kiest voor een groeimodel voor circulaire economie: we versterken wat er al is en bouwen dit samen met ondernemers, (ondernemers) netwerken, onderwijs en regionale partners stapsgewijs uit. Zo ontstaat een circulair ecosysteem dat op korte termijn realistisch is en op langere termijn ambitie mogelijk maakt. We stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen.	• Ja
	• We zetten in op behoud van voldoende plek voor praktijkgerichte maakbedrijven, handel, industrie en circulaire activiteiten op werklocaties. We herontwikkelen het voormalige MOB-terrein. Er komt een circulair gemeentedepot en er blijft ruimte voor creatieve broedplaatsen zoals circulair ambachtscentrum Opwaarts.	• Ja
Klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuur en landschap	• We spannen ons in om onze werklocaties groen, duurzaam, veilig en aantrekkelijk te maken.	• Ja
	• We stimuleren ondernemers om koele, groene en aantrekkelijk werklocaties, centra en ontmoetingsplekken te creëren (Programma Groen).	• Ja
	• We investeren in groene en klimaatadaptieve inrichting van het centrum, zodat dit een aantrekkelijke én toekomstbestendig gebied is.	• Ja
	• Hilversum stimuleert duurzame, groene en goed bereikbare werkplekken die bijdragen aan gezondheid en welzijn. Klimaatadaptatie, vitaliteit en de principes uit Programma Groen sturen onze ruimtelijke keuzes. Streefpercentages voor groen per buurt borgen een basiskwaliteit; bij beperkte ruimte passen we 'innovatief groen moet je doen' toe.	• Ja
	• We sluiten Green Deals met ondernemers om gebieden te verduurzamen, vooral gericht op energiebesparing en -transitie, en waar nodig ook op klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.	• Ja
	• Hilversum zet in op duurzaam toerisme dat het mediaprofiel, erfgoed, cultuur, architectuur en natuur verbindt.	• Ja
Water, bodem, geluid en lucht	• Inzet op vergroening werklocaties zorgt voor verbetering bodem, water en lucht.	• Ja
	• Met 'het juiste bedrijf op de juist plek' sturen we op geluids-, milieu- en stankoverlast en niet-mengbare activiteiten.	• Ja
	• Tegelijk willen we ongewenst ruimtegebruik tegengaan, zoals bedrijvigheid met veel overlast (bijvoorbeeld grootschalige distributiecentra of datacentra). Hilversum gaat onderzoeken welke mogelijkheden hiervoor bestaan binnen de wetgeving. In deze Economische Visie richten we ons niet op actieve uitplaatsing, maar op het – op termijn – niet toestaan van nieuwe niet-gewenste ontwikkelingen op met name bedrijventerreinen.	• Ja

RUIMTELIJKE KWALITEIT	Kansen en knelpunten	Geborgd in beleid?
Openbare ruimte	• De energie- en klimaatopgaven vragen om verduurzaming van gebouwen, werklocaties en mobiliteit. Netcongestie vormt hierbij een toenemend knelpunt. Voor circulaire groei zijn extra opslag, verwerkingsruimte en logistiek nodig. Dit vraagt om slimme gebiedsontwikkeling en regionale samenwerking, zodat de economische transitie niet stokt door ruimtelijke beperkingen.	• Ja
	• We sluiten Green Deals met ondernemers om gebieden te verduurzamen, vooral gericht op energiebesparing en -transitie, en waar nodig ook op klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.	• Ja
	• Inrichting en vergroening van werklocaties zoals Sportpark/Arenapark en Zuidwest via de gebiedsagenda's en gebiedsontwikkelingen.	• Ja
	• We stimuleren koele, groene en aantrekkelijke werklocaties en ontmoetingsplekken.	• Ja
Gebouwde omgeving	• We zetten in op slimme functiemenging en intensief ruimtegebruik: de schaarse stedelijke ruimte wordt optimaal benut door meervoudig ruimtegebruik. Wonen, werken, voorzieningen en openbare ruimte worden steeds vaker gecombineerd, bijvoorbeeld door energieopwekking op daken, waterberging onder gebouwen en functiemenging op OV-knooppunten en kantoorlocaties. Waar passend kiezen we voor hoogte en verdichting. Gebiedsgericht werken is het uitgangspunt: per wijk, werklocatie en buitengebied zoeken we naar een optimale balans, vastgelegd in gebiedsagenda's.	• Ja
	• We sluiten Green Deals met ondernemers om gebieden te verduurzamen, vooral gericht op energiebesparing en -transitie, en waar nodig ook op klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.	• Ja
	• Hilversum stimuleert werkplekken die duurzaam, groen, goed bereikbaar en aantrekkelijk zijn. Werklocaties moeten niet alleen functioneel zijn, maar ook bijdragen aan welzijn en gezondheid.	• Ja
	• We ontwikkelen een breed broedplaatsenbeleid, stimuleren betaalbare en toegankelijke werkplekken, en zetten in op flexibel en tijdelijk gebruik van leegstaand vastgoed.	• Ja
Cultuurhistorie	• De stad blijft een herkenbare Mediastad: Hilversum is dé plek waar media, cultuur, erfgoed en innovatie samenkomen. Dit is zichtbaar in het straatbeeld, de architectuur en het culturele leven. De mediacultuur vormt een belangrijk onderdeel van de identiteit van Hilversum en draagt bij aan de aantrekkingskracht voor bedrijven, talent, inwoners en bezoekers.	• Ja
	• Cultureel erfgoed is een belangrijke drager van de identiteit en aantrekkelijkheid van Hilversum en versterkt het vestigingsklimaat voor inwoners, bedrijven en bezoekers.	• Ja
	• Hilversum zet in op duurzaam toerisme dat het mediaprofiel, erfgoed, cultuur, architectuur en natuur verbindt. Na de fusie met de gemeente Wijdemeren ontwikkelen we een nieuwe toeristische visie.	• Nee
	• Samen met stakeholders ontwikkelen we gebiedsprofielen voor delen van het centrum die passen bij de karakteristieken van straten en pleinen. Denk aan thema's als 'jong en creatief', 'familievriendelijk', 'historisch en ambachtelijk' of 'cultuur en ontmoeting'.	• Ja
	• Evenementen worden geprogrammeerd op basis van het Hilversumse DNA: media, cultuur, zorg en gezondheid, erfgoed en sport.	• Ja
	• We zetten in op het centrum als het levendige hart van Hilversum. Onze ambitie is een compact, aantrekkelijk centrum waar cultuur, media, erfgoed en evenementen de identiteit en beleving versterken. Een sterk centrum vertelt het verhaal van de stad. We maken deze kwaliteiten zichtbaar in het centrum en online via placemaking, storytelling en programmering. De unieke architectuur – waaronder de gebouwen van Dudok – wordt ingezet als iconisch onderdeel van de centrumbeleving.	• Ja

10. NOTA BEANTWOORDING
VAN ZIENSWIJZEN ECONOMISCHE VISIE

Deze nota van beantwoording heeft betrekking op de zienswijzen op de ontwerp-Economische Visie en bijbehorende ontwerp-Uitvoeringsagenda en bijlagen. Op 13 januari 2026 zijn deze documenten door het college van B&W vrijgegeven voor inspraak. De ontwerp-Economische Visie en bijbehorende ontwerp-Uitvoeringsagenda en bijlagen hebben van 21 januari 2026 tot en met 3 maart 2026 ter inzage gelegen. Tijdens de inspraakperiode zijn dertien reacties ontvangen.

Hieronder staat een samenvatting van de ingediende zienswijzen. Ook die onderdelen van de zienswijzen die niet expliciet worden genoemd, zijn bij deze beoordeling meegenomen. De zienswijzen zijn in hun geheel beoordeeld. De ontvangen zienswijzen worden per indiener puntsgewijs behandeld. De persoonsgegevens van de indiener zijn geanonimiseerd (indien op persoonlijke titel). Links staat naast de organisatie/nummer van de indiener een beknopte opsomming van de punten uit de reactie. In de kolom daarnaast vindt per punt de beantwoording plaats. De rechterkolom vermeldt of de zienswijze leidt tot aanpassingen, indien van toepassing met een korte toelichting daarop.

Het college waardeert de betrokkenheid van de indieners bij de totstandkoming van de Economische Visie. Niet alle aangedragen punten leiden tot directe aanpassingen van de visie of uitvoeringsagenda. Wel vormen diverse zienswijzen waardevolle input voor de verdere uitwerking en uitvoering. Het college gaat daarom graag met indieners in gesprek om te bezien waar en hoe signalen en voorstellen een plek kunnen krijgen in lopende of toekomstige projecten of processen.

Overzicht indieners zienswijzen:

- Indiener 1: particulier
- Indiener 2: particulier
- Ondernemend Wijdemeren
- Media Park Enterprise
- Ondernemersvereniging Hilversum Zuidwest (OVHZW)
- Indiener 3: particulier
- Platform Economie, namens alle ondernemersvertegenwoordigers in het Platform Economie
- Bestuur van BIZ Ondernemersfonds Gijsbrecht en bestuur van BIZ Vastgoed Gijsbrecht
- Ondernemersvereniging Havenstraat en Vaartweg
- Platform Economie 3.0 (vertegenwoordiging ondernemers)
- Stichting Centrum Hilversum
- 20 Million Smiles, Meentwerf
- Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum

Gebruikte afkortingen:

EV: Economische Visie
UA: Uitvoeringsagenda

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Indiener 1	Indiener vraagt om concretere ambities en een meer aanjagende rol van de gemeente in de transitie naar een circulaire economie.	De gemeente onderschrijft het belang van de circulaire transitie. Indiener reageert op eerdere versies van de EV en UA. In de ontwerp-EV is een actielijn voor circulaire economie opgenomen en in de UA worden acties samen met partners verder uitgewerkt. De gemeente ziet voor zichzelf verschillende rollen in de circulaire transitie, waaronder die van partner, aanjager en facilitator. Daarbij zet de gemeente in op het stimuleren en ondersteunen van ondernemers, onder meer via samenwerking, kennisdeling en het benutten van bestaande instrumenten en regelingen.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 2	Indiener vindt de rol van de gemeente in de transitie naar een circulaire economie te vrijblijvend en vraagt om meetbare doelstellingen voor 2030 en 2040, met ruimte om deze later bij te stellen.	De gemeente onderschrijft het belang van de transitie naar een circulaire economie. Indiener reageert op eerdere versies van de EV en UA. In de ontwerp-EV is dit uitgewerkt in een actielijn met bijbehorende ambities en indicatoren. Daarbij is bewust gekozen voor een lerende en adaptieve aanpak, omdat ontwikkelingen binnen de circulaire economie snel gaan en deels afhankelijk zijn van regionale, nationale en Europese kaders. De ambities en indicatoren bieden richting voor beleid en monitoring, en kunnen op basis van nieuwe inzichten en ervaringen worden aangescherpt. In de UA wordt de inzet samen met partners verder geconcretiseerd.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Ondernemend Wijdemeren	Indiener constateert dat de Economische Visie 2040 sterk focust op Hilversum als Mediastad, wat als logisch wordt gezien vanuit de huidige situatie. Tegelijk wijst de indiener op de toekomstige fusie met Wijdemeren, de ‘groenblauwe parel’ met eigen economische kansen en opgaven. Het verzoek is om in het raadsvoorstel op te nemen dat Wijdemeren op termijn haar economische visie kan toevoegen aan die van de nieuwe gemeente Hilversum.	Het beeld wordt herkend: de fusie met Wijdemeren biedt op het gebied van toerisme en recreatie nieuwe kansen om onze (toekomstige) gemeente economisch te versterken. Na de fusie met gemeente Wijdemeren (1 januari 2027) volgt een periode waarin beleid voor de nieuwe gemeente wordt geharmoniseerd. Ook ontwikkelen we een nieuwe toeristische visie, in samenhang met de EV (voorwoord, hoofdstuk 1 en 4 EV, schets Wijdemeren in bijlage). Een overdrachtsdocument en/of (deel)visie kan tot en met de bestuurlijke samenvoeging als brug dienen. Het uitgangspunt bij harmonisatie is: één economische visie voor de nieuwe gemeente, waarbij de voorliggende EV de basis vormt. In de EV en UA wordt de term ‘groenblauwe parel’ toegevoegd.	Verzoek wordt als volgt in raadsvoorstel opgenomen: “Na de fusie gaan we het economisch beleid en de uitvoeringsagenda harmoniseren voor de nieuwe gemeente, inclusief participatieproces en aanvraag voor middelen. Een overdrachtsdocument en/of (deel)visie kan tot en met de bestuurlijke samenvoeging als brug dienen.” In de EV en UA wordt ‘groenblauwe parel’ toegevoegd.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Media Park	Indiener is trots op de (inter)nationale positie van het Media Park als ecosysteem voor mediabedrijvigheid en zet zich in voor behoud en versterking daarvan. Tegelijkertijd zijn er zorgen over de toekomst van de Nederlandse mediasector, onder meer door druk op het traditionele verdienmodel, verschuiving van advertentie-inkomsten naar grote techplatforms en veranderend mediagedrag. Een duidelijke visie en strategie zijn volgens indiener noodzakelijk om het Media Park toekomstbestendig te houden. Indiener waardeert dat de ontwerpvisie deze zorgen erkent en ziet de verbreding naar media en technologie en de campusontwikkeling als positieve stappen. Daarbij wordt het belang benadrukt van functiemenging – zoals wonen, onderwijs, sport, leisure en retail – voor een levendige en aantrekkelijke locatie. Wel vindt indiener dat de visie nog onvoldoende concreet maakt hoe een gunstig ondernemersklimaat wordt gerealiseerd. De gemeente treedt hierbij volgens indiener te veel op als regisseur en te weinig als facilitator. Tot slot pleit indiener voor periodieke herijking van strategische doelen en voldoende flexibiliteit om kansen te benutten.	Wij delen het belang van een goed ondernemersklimaat en sterk ecosysteem. De gemeente vervult zowel een regisserende rol waar publieke belangen en (ruimtelijke) samenhang dat vragen, als een faciliterende rol richting ondernemerschap en innovatie. Dit wordt nader uitgewerkt in de UA. De (gesprekken over) invulling van het Media Park wordt in het proces van de gebiedsagenda Media Park vormgegeven. De EV is richtinggevend en wordt periodiek gemonitord en waar nodig bijgesteld, zodat we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en kansen. Dit geldt ook voor de UA (hoofdstuk 2, 10 en UA).	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 1	Indiener waardeert de ambities die worden uitgesproken en ondersteunt de richting die de gemeente Hilversum wil inslaan. Indiener constateert echter dat Bedrijvenpark Hilversum Zuidwest slechts marginaal aan bod komt.	De gemeente dankt indiener voor de positieve waardering voor de ambities en richting van de EV. De visie beschrijft de economische koers en prioriteiten op stedelijk niveau en gaat daarom niet uitgebreid in op afzonderlijke werklocaties. Bedrijvenpark Hilversum Zuidwest is een belangrijke werklocatie voor de lokale economie en komt in de EV en UA terug in het hoofdstuk 'Ruimte voor werken'. In UA is onder meer opgenomen dat de gemeente samen met partijen de Gebiedsagenda Zuidwest uitvoert, inclusief onderzoek naar milieucategorieën en maatregelen gericht op het functioneren en de ontwikkeling van het bedrijventerrein.	De rol en betekenis van Bedrijvenpark Zuidwest als belangrijke werklocatie voor Hilversum worden herkend en zijn betrokken bij de afwegingen in de EV. De visie kiest bewust voor een thematische en stedelijke benadering, de uitwerking naar specifieke locaties vindt plaats via gebiedsagenda's en uitvoering. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA. We gaan graag met u in gesprek over o.a. de verdere uitvoering van beleid en gebiedsgerichte trajecten.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 2	Indiener stelt vast dat Bedrijvenpark Zuidwest goed is voor circa 30% van de Hilversumse werkgelegenheid en economische waarde.	We herkennen het beeld dat de bijna 600 bedrijven op Zuidwest onder o.a. ambachtelijke en praktijkgeschoolde bedrijvigheid vallen. Bedrijventerreinen Zuidwest (44 hectare) is met ruim 3.700 banen goed voor 7% van de banen in Hilversum. Uitgaande van een ruimere gebiedsafbakening (trekkingsgebied Stadsfonds) betreft dit circa 9% (ongeveer 4.800 banen). Op bedrijventerreinen Zuidwest valt 1-6% van de bedrijven onder gezondheid, welzijn en zorg en 2-5% onder sport, cultuur en recreatie (afhankelijk van de bovengenoemde twee scopes). *Cijfers o.b.v. LISA-databestanden (Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen).* NB: Het STEC-rapport uit 2025 (bijlage C) is niet bij de zienswijze aangeleverd. Voor zover bij ons bekend is de gemeente Hilversum in 2025 geen opdrachtgever geweest voor dit onderzoek. Uit navraag bij STEC, de in de zienswijze genoemde steller van betreffende rapportage, blijkt dat genoemde rapportage volgens STEC niet bestaat.	Wij erkennen dat Zuidwest een omvangrijke en diverse werklocatie is met veel praktijkgerichte bedrijvigheid. In de EV is daarom expliciet aandacht voor het behoud van o.a. stadsverzorgende bedrijven en ruimte voor werken op o.a. bedrijventerreinen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 3	Indiener verzoekt om in de EV expliciet te benoemen dat de mediasector afhankelijk is van Bedrijvenpark Zuidwest. Daarnaast het voorstel om vanaf 2026 een jaarlijks overleg te organiseren tussen Media Park, Sportpark/ Arenapark en OVHZW.	We delen het beeld dat media verspreid door de stad is gevestigd. Een sterk ecosysteem ontstaat door bedrijven in de stad actief te verbinden met het Media Park. Buiten het Media Park stimuleren we stedelijke innovatiehubs en betaalbare werkplekken zodat ook starters en kleinschalige bedrijven kunnen doorgroeien binnen het ecosysteem. (hoofdstuk 3 EV en UA). Relevante partijen kunnen aansluiten, indien gewenst ook OVHZW.	Wij delen het beeld dat de mediasector breder in de stad is verankerd en dat toeleverende en ondersteunende bedrijvigheid daarbij een belangrijke rol speelt. Dit wordt niet per gebied benoemd, maar wel opgepakt via o.a. het versterken van ecosystemen en stedelijke verbindingen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 4	Indiener verzoekt om Bedrijvenpark Zuidwest in de EV expliciet te positioneren als derde pijler van de Hilversumse economie, naast het Media Park en Sportpark/Arenapark, met behoud en versterking van de maakindustrie als beleidsdoel.	Wij delen het beeld dat Bedrijvenpark Zuidwest een bijdrage levert aan de drie hoofdambities van de EV en de zeven actielijnen. Deze ambities zijn stadsbreed ingedeeld en niet naar gebied. Dit verzoek wordt daarom niet overgenomen.	De gemeente erkent het belang van bedrijventerreinen Zuidwest voor de totale economie van Hilversum. We kiezen er echter voor om te werken met stadsbrede ambities en actielijnen en niet voor een indeling van 3 pijlers naar gebied. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 5	Indiener stelt voor om OVHZW als vaste partner op te nemen in het Platform Economie en in 2026 een gezamenlijke werkgroep te starten voor een gebiedsgerichte uitvoeringsagenda Zuidwest 2026-2028.	Het Platform Economie is een overlegstructuur waarin verschillende partijen deelnemen, waaronder de wethouder Economie. Raadsleden maken geen onderdeel uit van dit overleg. Het is aan het Platform Economie om partners uit te nodigen. OVHZW neemt naar ons idee deel aan het Platform Economie. Daarnaast blijft de gemeente in gesprek met ondernemersverenigingen en andere partners. Gebiedsgerichte acties voor Bedrijventerreinen Zuidwest worden opgepakt via de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest en de Greendeal Bedrijvenparken Hilversum Zuid West 2023-2027.	Wij hechten waarde aan de betrokkenheid van ondernemersverenigingen, waaronder OVHZW, bij o.a. het economische beleid. De gemeente kiest daarbij voor een open netwerkstructuur via o.a. het Platform Economie, waarin verschillende partijen en belangen samenkomen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 6	**Bedrijvenpark Zuidwest als randvoorwaarde** **Toevoeging EV** Indiener stelt voor vast te leggen dat centrumontwikkeling en woningbouw randvoorwaardelijk samenhangen met het behoud van stadsverzorgende bedrijvigheid, met name op Bedrijvenpark Zuidwest. **Toevoeging UA** Daarnaast vraagt indiener om OVHZW actief te betrekken bij aanbestedingen én in 2026 een pilot 'Lokaal aanbesteden' te starten, met als inzet dat minimaal 30% van opdrachten bij voorkeur naar Hilversumse bedrijven gaat.	Stadsverzorgende bedrijvigheid is belangrijk voor ontwikkelingen in de stad; daarom willen we dit behouden en versterken. Deze ambitie is stadsbreed geformuleerd en niet gebiedsgericht ingedeeld, mede omdat deze bedrijven zowel op bedrijventerreinen Zuidwest als in de rest van Hilversum gevestigd zijn. De gemeente houdt bij inkoop rekening met de lokale economie en het MKB, binnen de geldende wet- en regelgeving en zonder discriminatie. Waar mogelijk en bij gelijke geschiktheid, kiezen we voor lokale ondernemers. Particuliere partijen kunnen op de vrije markt zelf onderling afspraken maken over opdrachten binnen de geldende wet- en regelgeving.	Wij herkennen dat veel uitvoerende en stadsverzorgende bedrijven gevestigd zijn op Zuidwest en bijdragen aan ontwikkelingen elders in de stad. De visie zet stadsbreed in op behoud van deze bedrijvigheid, zonder deze expliciet te koppelen aan afzonderlijke projecten of locaties. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 7	**Concrete garanties en compensatie** Indiener wil toevoeging in EV waarin staat dat bij tijdelijke transformatie van werklocaties naar wonen de oorspronkelijke werkbestemming juridisch wordt gegarandeerd. En dat verloren werkruimte (afgelopen tien jaar) via een metrisch compensatieprogramma wordt gecompenseerd. Bij nieuwe transformatie wil indiener de stelregel: geen verlies zonder compensatie. Toevoeging in de UA: stel in 2026 een compensatieregister op van werkruimte die is getransformeerd naar wonen, te starten bij vergunningen verleend na 2014. Leg in bestemmingsplannen expliciet de terugkeergarantie vast voor het Circusterrein. Verticaal parkeren op Bedrijvenpark Zuidwest moet volgens indiener als oplossing voor ruimtedruk worden benoemd. Met in de UA: doe in 2026 een haalbaarheidsonderzoek naar verticaal parkeren op Bedrijvenpark Bedrijvenpark Zuidwest. Betrek OVHZW als co-opdrachtgever.	Gemeenten kunnen niet juridisch garanderen dat er geen planwijziging volgt en er geen nieuwe belangenafweging plaatsvindt. Het omgevingsplan kan altijd later weer gewijzigd worden door de raad. Het college kan in sommige gevallen ook afwijken van het omgevingsplan als dit goed wordt onderbouwd en past binnen een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. De beoordeling of aanpassing of afwijking van het omgevingsplan noodzakelijk is, wordt telkens opnieuw en met zorgvuldigheid gemaakt. Compensatie van werkruimten met terugwerkende kracht is juridisch niet afdwingbaar. Compensatie kan alleen als voorwaarde worden gesteld aan een concrete planwijziging of vergunningbesluit. In de ontwerp-EV vormt terughoudend met transformatie het kader: *"Uitgangspunt is dat werkruimte groter wordt of minimaal gehandhaafd blijft"*. Compensatie is mogelijk en maatwerk (geen plicht, geen norm, geen procedure). Dit kan als te vrijblijvend worden opgevat. Voorstel is nu om bij verzoeken tot transformatie van werkfuncties naar andere functies – naast een toets op economisch perspectief en alternatieven – een compensatievoorstel voor verlies aan werk-m² en/of arbeidsplaatsen mee te wegen. Verticaal parkeren op bedrijventerreinen Zuidwest zou onderdeel kunnen zijn van de (herijkte) gebiedsagenda Zuidwest.	EV *(Ruimte voor Werken)*: aanvullen dat elk transformatieverzoek een compensatie-voorstel bevat (werk-m²/banen) en dat deze onderdeel is van de behandeling. UA (actielijn 4): Jaarlijks wordt het saldo werk-m² n.a.v. transformatie-initiatieven die behandeld worden door de gemeente in de Monitor Economie gerapporteerd.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 8	**Inclusieve governance** Indiener wil in EV verankert zien: "Het ondernemersklimaat in Hilversum is inclusief: alle segmenten van de lokale economie – van de mediasector tot de maakindustrie – hebben een gelijkwaardige stem in het economisch beleid." Indiener vraagt daarnaast om vast te leggen dat de OVHZW formeel is erkend als vertegenwoordiger van de maakindustrie in Hilversum. Indiener stelt voor om een toevoeging op te nemen in UA: “Wijs in 2026 een vaste gemeentelijke contactpersoon aan voor Zuidwest, met mandaat om snel te schakelen op dossiers als parkeren, vergunningen, subsidies en infrastructuur. Richt een jaarlijks ‘Bedrijvenpark Zuidwest bestuursgesprek’ in op wethoudersniveau, te starten in het tweede kwartaal van 2026.”	In de EV en UA worden ambities en acties voorgesteld voor het ondernemersklimaat in alle economische segmenten. Er wordt ingezet op diverse sectoren en vestigingsvoorwaarden. In de EV en UA kiest de gemeente bewust voor open netwerkvorming en ecosystemen, niet voor exclusieve formele vertegenwoordiging per sector. Gemeente zet in op een generieke dienstverlening voor ondernemers in de EV en UA, niet op een specifieke gebiedsgerichte relatiemanager of specifiek bestuursgesprek per werklocatie/gebied. De gemeente heeft frequent ambtelijk en bestuurlijk overleg met OVHZW o.a. over de gebiedsagenda Zuidwest.	De gemeente onderschrijft het belang van een inclusieve economie waarin alle sectoren bijdragen aan brede welvaart. Tegelijkertijd kiest zij ervoor geen formele sectorvertegenwoordiging vast te leggen, maar te werken via open samenwerking en generieke dienstverlening. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 9	**Circulaire economie - Zuidwest als proeftuin.** **Toevoeging aan de EV** Indiener ziet graag in visie benoemd dat Bedrijvenpark Zuidwest wordt ingezet als proeftuin voor de circulaire transitie van de lokale economie. Indiener ziet daarbij de volgende speerpunten: energietransitie (netcongestie oplossen, zonnepanelen), klimaatadaptatie (waterberging, vergroening), circulair bouwen en onderhoud, en duurzame mobiliteit. Ook stelt de indiener voor de GreenDeal Zuidwest expliciet te koppelen aan de actielijnen van de EV. **Toevoeging aan de UA** Indiener ziet graag een toevoeging aan de UA: (1) Integreer de Greendeal Bedrijvenparken Hilversum Zuid West 2023-2027 als concrete uitvoeringscomponent van actielijn 6. (2) Initieer in 2026 een haalbaarheidsonderzoek naar een collectieve energieoplossing voor Zuidwest om de druk op het electriciteitsnetwerk te verlichten, bijvoorbeeld door batterijopslag of een lokaal energienet). (3) Stel een vergroeningsplan op voor het openbaar gebied van Bedrijvenpark Zuidwest, met OVHZW als co-financier. (4) Onderzoek de mogelijkheden voor een ‘circulaire hub Zuidwest’ als onderdeel van de regionale circulaire strategie.	Onze reguliere bedrijventerreinen zijn bestemd voor media, handel, ambacht, logistiek, bouw, onderdelen van circulaire economie en (kleinschalige) industrie (actielijn Circulaire Economie en Ruimte voor Werken, ontwerp-EV). In de EV wordt het belang om op Bedrijvenpark Zuidwest voldoende plek te behouden voor praktijkgerichte maakbedrijven, handel, industrie en circulaire activiteiten benadrukt. Genoemde projecten zijn grotendeels al lopend, deels via de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest of de Greendeal. Eventuele aanpassingen van de Greendeal of gebiedsagenda horen daar thuis en niet in de EV. Wel zal Bedrijvenpark Zuidwest – gelet op haar profiel, de opgaven en kansen – een duidelijkere positionering krijgen voor het thema Circulaire Economie.	EV (duidelijkere positionering Zuidwest in CE): in actielijn *Circulaire economie* voegen we toe dat Bedrijventerreinen Zuidwest een sleutelgebied/versneller is voor de Hilversumse circulaire ambities (in lijn met het bestaande profiel ‘Energietransitie & duurzaamheid’ en de coöperatieve energieaanpak). Indien mogelijk koppelen we dit aan Green Deal projecten, energiehubs/opslag en circulaire ketens (bouw/ambacht). UA: Bovenstaande wordt als uitvoeringsaccent onder Actielijn 6 geborgd.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 10	**Mensen Centraal - Inclusieve arbeidsmarkt via Zuidwest** **Toevoeging aan de EV** Indiener ziet graag in EV benoemd dat de maakindustrie op Bedrijvenpark Zuidwest een sleutelrol vervult in de inclusieve arbeidsmarkt van Hilversum. Volgens de indiener biedt de sector structurele werkgelegenheid voor praktisch opgeleiden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, en is daarmee een cruciale partner voor praktijkgericht onderwijs. Als voorbeeld noemt indiener de Tomingroep. Indiener ziet graag verankert dat behoud van de maakindustrie op Bedrijvenpark Zuidwest een arbeidsmarktbeleidsdoelstelling is, naast een ruimtelijke beleidsdoelstelling. **Toevoeging aan de UA** (1) Initieer in 2026 een leer-werkprogramma Zuidwest in samenwerking met ROC Hilversum en andere mbo-instellingen in de regio, gefocust op bouw, automotive en techniek. (2) Koppel Zuidwest-bedrijven aan de uitvoering van 'inclusief werkgeven' als onderdeel van het gemeentelijke social return-beleid. (3) Onderzoek hoe het Tomingroep-model – al actief op Bedrijvenpark Zuidwest –kan worden opgeschaald als regionaal voorbeeld van beschut en aangepast werken.	Wij herkennen het belang van Bedrijvenpark Zuidwest voor een inclusieve arbeidsmarkt, vooral voor praktisch opgeleiden, jongeren in beroepsonderwijs en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De ontwerp-EV benadrukt al dat Hilversum inzet op brede welvaart, versterking van praktijkroutes en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Binnen de Actielijn 'Hilversum in Evenwicht' wordt de rol van ambachtelijke, technisch-georiënteerde en stadsverzorgende bedrijven expliciet meegenomen, wat bedrijventerreinen Zuidwest direct raakt. In de UA worden via het Regionaal Werkcentrum, hybride leeromgevingen en de MBO actieagenda al concrete stappen gezet om praktijkgericht leren te versterken. Ook benut de gemeente bestaande samenwerkingen in de uitvoering, zoals waar passend de Tomingroep, onder meer via social return en leerwerkplaatsen. Daarbij merken we op dat de vraag van indiener multi interpretabel is: het is onduidelijk wat OVHZW precies onder het "Tomingroep model" verstaat. De werkwijze van Tomingroep reikt bovendien nu al verder dan bedrijventerreinen Zuidwest en is regionaal van karakter. Het is daarom niet aan de gemeente om een apart onderzoek naar 'opschaling' te initieren. De bestaande werkwijze wordt wel meegenomen bij de inrichting van de nieuwe regionale werkgeversdienstverlening van het Werkcentrum Gooi & Vechtstreek.	Toevoeging aan UA, actie 'ontwikkelen hybride leeromgevingen, actielijn *Mensen centraal* bij hoe: MBO College en gemeente Hilversum onderzoeken de kansrijkheid van een leer-werkprogramma Zuidwest voor bouw, automotive en techniek.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 11	**Formele erkenning van regio Zuidwest als economische autoriteit** De indiener verzoekt het college formeel en schriftelijk vast te leggen dat OVHZW de erkende vertegenwoordiger is van de maakindustrie in Hilversum. Dit betreft volgens indiener niet slechts symbolisch erkenning, maar een praktische voorwaarde voor effectief beleid: subsidies kunnen via OVHZW worden aangevraagd en uitgevoerd, participatieprocessen worden door OVHZW gecoördineerd, en de gemeente heeft een aanspreekpunt dat namens de circa 600 bedrijven spreekt. De indiener verzoekt het college formeel en schriftelijk vast te leggen dat OVHZW de erkende vertegenwoordiger is van de maakindustrie in Hilversum. Dit betreft volgens indiener niet slechts symbolisch erkenning, maar een praktische voorwaarde voor effectief beleid: subsidies kunnen via OVHZW worden aangevraagd en uitgevoerd, participatieprocessen worden door OVHZW gecoördineerd, en de gemeente heeft een aanspreekpunt dat namens de circa 600 bedrijven spreekt.	In de EV en UA kiest de gemeente bewust voor open netwerkvorming en ecosystemen, niet voor exclusieve formele vertegenwoordiging per sector.	De gemeente waardeert de organiserende en verbindende rol van OVHZW. In de EV is echter bewust gekozen voor een bestuursmodel zonder formele exclusieve erkenningen per sector, om ruimte te laten voor meerdere initiatieven en samenwerkingsvormen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 12	**Directe toegang tot subsidies voor bedrijventerreinen** De indiener verzoekt dat de subsidieregeling voor toekomstige bedrijventerreinen (te lopen via Programma Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) en Schiphol Area Development Company (SADC)) zo wordt ingericht dat OVHZW als directe uitvoeringspartner kan optreden. De indiener zegt hierover: “Wij beschikken over de kennis, het netwerk en de betrokkenheid om subsidies voor Zuidwest effectief in te zetten. Een constructie waarbij subsidies via externe bureaus worden geleid, leidt tot onnodige vertraging en verlies van middelen.”	De door indiener genoemde subsidieregelingen betreffen provinciale regelingen. De inrichting en uitvoering hiervan vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie en niet van de gemeente.	Wij begrijpen de wens om sneller en directer te kunnen schakelen bij subsidieregelingen. De inrichting van provinciale en regionale subsidies valt echter buiten de reikwijdte en bevoegdheid van de gemeente en deze EV. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
OVHZW 13	**Gebiedsgerichte uitvoeringsagenda Zuidwest** Indiener verzoekt de gemeente om naast de bestaande gebiedsagenda Zuidwest een gebiedsgerichte uitvoeringsagenda op te stellen voor de periode 2026-2028, die volledig is geïntegreerd in de UA van de EV. Indiener is bereid deze agenda mede op te stellen en mee te financieren. Als thema's voor deze agenda noemt indiener: parkeren en mobiliteit, vergroening en klimaatadaptatie, netcongestie en energietransitie, veiligheid en beheer, en ruimte voor werken.	In de Omgevingsvisie en de EV is opgenomen dat gebiedsgericht werken een belangrijk uitgangspunt is en dat per gebied wordt gewerkt met gebiedsagenda’s waarin ruimtelijke, economische en maatschappelijke opgaven in samenhang worden opgepakt. Voor bedrijventerreinen Zuidwest is deze gebiedsagenda vastgesteld en wordt deze uitgevoerd. De EV voorziet daarom niet in extra afzonderlijke uitvoeringsagenda’s per gebied.	Gebiedsgericht werken is een belangrijk uitgangspunt van de visie en wordt voor bedrijventerreinen Zuidwest al uitgevoerd via de vastgestelde gebiedsagenda. De EV voorziet daarom niet in aanvullende, parallelle uitvoeringsagenda’s per gebied. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
OVHZW 14	**Transparantie en gelijkwaardige participatie** Indiener verzoekt de gemeente om het participatieproces rond de EV en UA zodanig in te richten dat OVHZW tijdig en volledig wordt betrokken bij besluitvorming die Zuidwest raakt. Indiener gaat graag een samenwerkingsconvenant aan met de gemeente, waarin wederzijdse verwachtingen, overlegstructuur en besluitvormingsprocessen helder zijn vastgelegd.	De gemeente hecht waarde aan een zorgvuldig en transparant participatieproces met ondernemers en andere betrokken partijen. Bij de totstandkoming van de EV zijn ondernemers en organisaties uit de stad op verschillende momenten betrokken via gesprekken, bijeenkomsten en consultaties. Ook in de uitvoering van de EV en UA blijft samenwerking met ondernemers en ondernemersorganisaties van belang. De gemeente blijft hierover in gesprek met betrokken partijen, waaronder ondernemers van bedrijventerreinen Zuidwest, via bestaande overlegstructuren en participatieprocessen. De EV voorziet echter niet in het vastleggen van afzonderlijke samenwerkingsconvenanten met individuele ondernemersverenigingen.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat (in) het gebied van bedrijventerreinen Zuidwest: • 600 bedrijven gevestigd zijn. • de meeste sportorganisaties, gezondheid en zorg in Hilversum gevestigd zijn. • 15.000 banen zijn vertegenwoordigd.	Zie reactie OVHZW 2.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest niet wordt meegenomen in de UV.	De ontwerp-EV verwijst o.a. naar gebiedsagenda Bedrijventerreinen Zuidwest 2040. De ontwerp-UA bevat o.a. de actie: uitvoeren gebiedsagenda Zuidwest (Actielijn 4, Ruimte voor werken).	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener vraagt om duidelijkheid over de toekomstige ontwikkeling van het Circusterrein na de periode van 15 jaar. Ook vraagt indiener om informatie over eventuele compensatie voor bedrijventerrein via het Herstructurering Investeringsfonds Bedrijventerreinen. Tevens geeft indiener aan eerder vragen over het Circusterrein te hebben gesteld en verzoekt om duidelijkheid hierover.	De gemeente neemt kennis van de opmerkingen en vragen van indiener over de ontwikkeling van het Circusterrein en waardeert de betrokkenheid. De EV beschrijft de economische koers op stedelijk niveau. De EV benoemt het belang van een goede balans tussen wonen en werken, en het zorgvuldig omgaan met ruimte voor bedrijvigheid. Daarbij wordt ingezet op behoud en versterking van werklocaties en op een passende mix van functies waar dat mogelijk en wenselijk is. Specifieke gebiedsontwikkelingen, zoals het Circusterrein, worden in separate ruimtelijke trajecten en besluitvormingsprocessen uitgewerkt. Vragen over de concrete invulling van het gebied en eventuele financiële afspraken vallen daarom buiten de reikwijdte van de EV.	Dank voor uw betrokkenheid en de aandachtspunten die u meegeeft over het Circusterrein. De Economische Visie kijkt op stedelijk niveau en benadrukt het belang van een goede balans tussen wonen en werken, met behoud en versterking van ruimte voor bedrijvigheid. De concrete invulling van het Circusterrein wordt echter uitgewerkt in een apart ruimtelijk traject. Uw vragen daarover nemen we serieus en nemen we graag mee in een gesprek, maar vallen buiten de reikwijdte van deze visie. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Indiener 3	Indiener uit kritiek op de werkwijze binnen het Platform Economie en stelt dat ondernemersverenigingen, waaronder OVHZW, zich onvoldoende gehoord voelen in het overleg. Daarbij wordt opgemerkt dat er volgens indiener geen vertegenwoordiging van de gemeenteraad in het Platform Economie aanwezig is. Indiener stelt dat de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest niet wordt meegenomen in de UV.	Zie reactie OVHZW 5.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener vraagt hoe de gemeente invulling geeft aan de in de EV genoemde ambities, zoals een toegankelijk ondernemersloket, relatiemanagement, betere aansluiting op subsidies en netwerken, en structurele samenwerking met ondernemersverenigingen.	De genoemde ambities, zoals een ondernemersloket, relatiemanagement, aansluiting op subsidies en samenwerking met ondernemersverenigingen, worden uitgewerkt binnen actielijn 5 *Een verbindend ondernemersklimaat* en actielijn 2 *Een veerkrachtige economie* van de EV en de UA.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener plaatst kanttekeningen bij de huidige opzet van de verkiezing 'Ondernemer van het Jaar', die volgens indiener te veel op detailhandel is gericht.	De gemeente neemt kennis van de kanttekeningen van indiener. De verkiezing 'Ondernemer van het Jaar' wordt georganiseerd in samenwerking met partners en heeft als doel ondernemerschap in Hilversum zichtbaar te maken in de volle breedte. Suggesties over de verdere invulling van deze verkiezing kunnen in de uitvoering met betrokken partners worden besproken.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat de Green Deal, oorspronkelijk op initiatief van OVHZW tot stand is gekomen en samen met de gemeente is ondertekend. Volgens indiener is de regie inmiddels overgenomen door Hilversum Toekomstbestendig zonder betrokkenheid van OVHZW. Indiener uit zorgen over de verdeling van subsidies en geeft aan dat OVHZW hierdoor buitenspel staat. Daarnaast vraagt indiener waarom de gemeente niet via de ondernemersvereniging subsidies aanvraagt, waardoor volgens indiener meer middelen beschikbaar zouden kunnen komen.	De gemeente neemt kennis van de opmerkingen van indiener over de Green Deal en de samenwerking tussen betrokken partijen. De organisatie, uitvoering en eventuele subsidieverlening binnen specifieke samenwerkingsverbanden vallen buiten de reikwijdte van de EV.	Dank voor uw betrokkenheid en uw opmerkingen over de Green Deal en de samenwerking tussen partijen. De organisatie, uitvoering en eventuele subsidieverlening binnen deze samenwerkingsverbanden vallen buiten de reikwijdte van de EV. Uiteraard blijven dit belangrijke onderwerpen binnen de betreffende trajecten. We nemen dit graag mee in een gesprek met u. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat in verschillende beleidsdocumenten – zoals de Gebiedsagenda, de Uitvoeringsagenda, de Mobiliteitsvisie 2040 en het Groenplan 2040 – veel naar elkaar wordt verwezen, waardoor volgens indiener onduidelijkheid ontstaat over de uitvoering en concrete resultaten uitblijven. Daarnaast geeft indiener aan dat door OVHZW ingebrachte ideeën en initiatieven op het gebied van mobiliteit, parkeren en vergroening van bedrijventerreinen onvoldoende worden meegenomen in de uitvoeringsplannen. Indiener wijst daarbij onder meer op gesprekken met externe partijen over vergroeningsplannen en op eerder ingediende voorstellen, waaronder een lijst met gemiste kansen.	De gemeente neemt kennis van de opmerkingen van indiener. De verschillende beleidsdocumenten hangen inhoudelijk met elkaar samen en verwijzen daarom naar elkaar. De uitvoering van maatregelen op het gebied van mobiliteit, parkeren en vergroening vindt plaats binnen de betreffende programma's en uitvoeringsagenda's. Suggesties en initiatieven van ondernemers en andere partijen kunnen daarbij worden betrokken.	Dank voor uw betrokkenheid en de suggesties die u heeft meegegeven. De verschillende beleidsdocumenten hangen inhoudelijk met elkaar samen en versterken elkaar. De uitvoering van maatregelen op het gebied van mobiliteit, parkeren en vergroening vindt plaats binnen de daarvoor bedoelde programma's en uitvoeringsagenda's. Daarbij is er ruimte om suggesties en initiatieven van ondernemers en andere partijen, zoals die van u, mee te nemen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Indiener 3	Indiener verwijst naar de actielijn *Mensen centraal: investeren in talent* en de plannen voor een Regionaal Werkcentrum. Volgens indiener ligt de focus van de gemeente sterk op de mediasector, terwijl kansen voor de maakindustrie minder aandacht krijgen. Indiener stelt voor om de locatie van de Tomingroep te benutten voor een maakindustriecampus en geeft aan dat OVHZW eerder plannen heeft ingediend bij de gemeente. Indiener vraagt waarom deze locatie volgens de gemeente niet voor dit doel wordt ingezet.	Zie reactie OVHZW 10.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat OVHZW door het college niet wordt erkend als vertegenwoordiger van de maakindustrie in Hilversum. Indiener verzoekt het college om OVHZW formeel te erkennen als vertegenwoordiger van deze sector.	Zie reactie OVHZW 8.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat de subsidieregeling *Toekomstige bedrijventerreinen* op initiatief van OVHZW is opgepakt voor investeringen in de bedrijventerreinen van Zuidwest. Volgens indiener verloopt de uitvoering via partijen als Hilversum Toekomstbestendig, PHB van de provincie Noord-Holland en SADC, waardoor middelen niet bij OVHZW terechtkomen. Indiener geeft aan in 2025 een voorinvestering te hebben gedaan om gebruik te maken van een SPUK-regeling van het Rijk, waarmee drie deelgebieden subsidie konden krijgen. Volgens indiener is deze subsidie uiteindelijk niet aangevraagd, waardoor de verwachte middelen niet zijn verkregen. Indiener vraagt om een toelichting hierop.	De gemeente neemt kennis van de opmerkingen van indiener over de processen rond de subsidieregeling voor toekomstbestendige bedrijventerreinen en de SPUK-regeling. De aanvraag en uitvoering van subsidies vindt plaats binnen afzonderlijke samenwerkingen en trajecten met betrokken partijen en partners. Deze vallen buiten de reikwijdte van de EV.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat OVHZW in de EV nauwelijks wordt genoemd en heeft daardoor de indruk dat het bedrijventerrein Hilversum Zuidwest onvoldoende aandacht krijgt. Indiener vindt dat de gemeente hierop nog geen duidelijke toelichting heeft gegeven.	De EV benoemt een aantal organisaties en richt zich op de economische ontwikkeling van gebieden en thema's. Bedrijventerreinen Zuidwest komt o.a. aan bod via het thema Ruimte voor werken en de uitvoering van de gebiedsagenda Zuidwest. Zie ook reactie OVHZW 1.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Indiener 3	Indiener geeft aan contact te hebben gezocht met de Stichting CLOK voor onafhankelijk advies over bedrijventerreinen. Volgens indiener kan dit bijdragen aan een beter inzicht in de economische waarde van Hilversum en de bedrijventerreinen, mede in het kader van de EV en de toekomstige fusie met Wijdemeren. Indiener stelt dat een integrale waardebepaling van de lokale economie wenselijk is en verwijst naar een eerdere waardebepaling van het gebied Kerkelanden.	De gemeente neemt kennis van de suggestie van indiener om een integrale waardebepaling van bedrijventerreinen en de lokale economie te laten uitvoeren. De EV is gebaseerd op verschillende onderzoeken en analyses naar de economische ontwikkeling en ruimtebehoefte in Hilversum, deze staan vermeld in de ontwerp-EV of bijlagen.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener wijst op subsidieregelingen van de provincie Noord-Holland voor het verduurzamen en verbeteren van werklocaties (TOBED en OTW). Indiener vraagt of de gemeente Hilversum in samenwerking met ondernemers in Zuidwest gebruik gaat maken van deze regelingen.	De gemeente is bekend met deze subsidieregelingen van de provincie Noord-Holland. Waar mogelijk en passend bij de gemeentelijke ambities wordt samen met ondernemers en partners gekeken naar het benutten van beschikbare regelingen.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Indiener 3	Indiener stelt dat OVHZW een belangrijke rol kan spelen bij de uitvoering van de verschillende actielijnen uit de EV. Volgens indiener vormt bedrijventerrein Hilversum Zuidwest een belangrijke economische basis voor Hilversum, onder meer door lokale werkgelegenheid, dienstverlening aan andere gebieden in de stad en de bijdragen aan de circulaire economie. Daarnaast geeft indiener aan dat Zuidwest kan bijdragen aan thema's als ruimte voor werken, samenwerking tussen ondernemers, verduurzaming en talentontwikkeling, en dat de maakindustrie hierbij een belangrijke rol speelt.	Zie reactie OVHZW 3, OVHZW 6, OVHZW 9 en OVHZW 10.	Zie OVHZW 3, OVHZW 6, OVHZW 9 en OVHZW 10.
Indiener 3	Indiener stelt voor om een lokale transitiemanager aan te stellen om de uitvoering van de ambities te ondersteunen. Volgens indiener is het mogelijk om hiervoor gebruik te maken van het gereserveerde budget van €90.000.	Een transitiemanager maakt onderdeel uit van de verdere uitwerking van de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest. In de EV wordt verwezen naar deze gebiedsagenda.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Platform Economie (algemeen) **PE algemeen 1**	Indiener verzoekt bij transformatie 'nee, tenzij' te gebruiken (i.p.v. 'ja, mits'). Indiener vraagt daarnaast om expliciete bescherming van formele en informele werklocaties. Volgens indiener is behoud van de werkfunctie het uitgangspunt en afwijking alleen mogelijk met aantoonbare economische compensatie, ondersteund door jaarlijkse monitoring van frictieruimte en saldo werk-m². Indiener wijst erop dat andere gemeenten, zoals Amersfoort, bij transformatie van werklocaties naar wonen het uitgangspunt 'nee, tenzij' hanteren.	We herkennen de schaarste aan werkruimte en het belang van zowel formele als informele werklocaties (bv. in gemengde gebieden, woonwijken en boven winkels/aanloopstraten). We blijven werken vanuit de uitnodigende lijn van de Omgevingswet, maar vullen die voor werklocaties strikt en terughoudend in. Dit is de invulling van de 'mits', van de 'ja, mits' vanuit de lijn van de Omgevingswet. Transformatie is alleen mogelijk bij aantoonbaar ontbreken van economisch perspectief, wij borgen compensatie en gaan saldo werk-m² (het verschil tussen het aantal vierkante meters werkruimte dat verdwijnt door transformatie en het aantal vierkante meters dat elders wordt toegevoegd) monitoren.	EV: toevoegen tekstkaders in Actielijn *Ruimte voor werken* over zeer terughoudende houding bij transformatie, bescherming informele werkruimte, opnemen jaarlijkse monitoring saldo werk- m² en leegstand.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
PE algemeen 2	**Compensatieplicht bij transformatie werk naar wonen.** Indiener verzoekt daarnaast expliciet om transformatie alleen toe te staan als er aantoonbaar geen economisch perspectief is.	In de ontwerp-EV vormt terughoudend met transformatie het kader: *"Uitgangspunt is dat werkruimte groter wordt of minimaal gehandhaafd blijft"*. Compensatie is mogelijk en maatwerk. Dit kan als te vrijblijvend worden opgevat. Voorstel is nu om bij verzoeken tot transformatie van werkfuncties naar andere functies – naast een toets op economisch perspectief en alternatieven – een compensatievoorstel voor verlies aan werk-m² en/of arbeidsplaatsen mee te wegen.	EV (actielijn *Ruimte voor werken*): aanvullen dat elk transformatieverzoek een compensatievoorstel bevat (werk-m²/banen).
PE algemeen 3	Indiener noemt noodzaak van structurele monitoring van frictieruimte, leegstand en saldo werk m², als basis voor besluitvorming over transformatie en behoud.	De ontwerp-EV en UA bevatten algemene monitoring, waaronder leegstand (Monitor Economie), maar nog geen saldo werk-m². We onderschrijven de noodzaak van structurele monitoring van het saldo werk-m² als basis voor zorgvuldige besluitvorming over transformatie en behoud. Wij nemen dit verzoek over. Let wel: niet elke transformatie is zichtbaar als het bestemmingsplan die al toelaat; we monitoren op basis van feitelijk beschikbare registraties. Frictieruimte is echter geen stabiele of betrouwbare indicator voor gebiedsontwikkeling. De maat is sterk afhankelijk van de gekozen gebiedsscope, wat in de praktijk leidt tot uiteenlopende interpretaties en strategisch gebruik door marktpartijen. Bovendien sluit frictieruimte niet goed aan op de feitelijke leegstandsontwikkelingen, waardoor de stuurwaarde beperkt is. Daarom nemen we de term frictieruimte niet op als indicator in de EV/UA.	EV: aanvullen dat de gemeente jaarlijks het saldo werk-m² monitort via de Monitor Economie. UA: de Monitor Economie wordt uitgebreid met de indicator 'saldo werk-m²' n.a.v. transformatie-initiatieven die behandeld worden door de gemeente, zodat jaarlijks inzicht ontstaat in veranderingen door transformaties en gebiedsontwikkelingen.
PE algemeen 4	Indiener vraagt om een aparte strategische benadering voor winkelgebieden, centra en hun aanloopgebieden.	Het centrum en de aanloopgebieden zijn verwerkt in de actielijn *Centrum* in de EV/UA. Voor de Gijsbrecht en de Havenstraat: zie de betreffende zienswijzen in deze nota. De overige winkelgebieden zijn impliciet opgenomen in de EV (actielijn *Centrum*). Voor alle winkelgebieden is het gemeentelijk detailhandelsbeleid van toepassing.	Zie zienswijzen Gijsbrecht en Havenstraat voor aanpassingen in EV/UA.
PE algemeen 5	Indiener wil als structurele overleg- en adviespartner vroegtijdig betrokken zijn en vraagt om vaste adviesmomenten bij economische en ruimtelijke dossiers (gebiedsagenda's, transformatie/functiemenging, mobiliteit/parkeren, warmte/netcongestie).	In de EV is het Platform reeds als partner gepositioneerd. Wij werken deze partnerrol nader uit: met structurele, vroegtijdige advies- en overlegmomenten, zodat het Platform aan de voorkant betrokken is bij dossiers met economische impact.	EV (aansturing en monitoring): verduidelijkende zin dat het om nadere invulling van de bestaande partnerrol gaat, inclusief vroegtijdige betrokkenheid. In deze gesprekken nemen we ook de raadsagenda mee, zodat we vooruit kunnen kijken. UA (actielijn *Een verbindend ondernemersklimaat*): actie Advies- en overlegprotocol Platform Economie uitbreiden met frequentie, formats en processtappen.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
PE algemeen 6	Indiener vraagt om ondersteuning professionalisering Platform Economie, waaronder secretariaat (meerjarenmiddelen).	In de UA zijn reeds middelen opgenomen voor de professionaliseringsslag van het Platform. De zienswijze vraagt niet om extra budget, maar om nadere invulling van deze reeds begrote professionalisering: structurele ondersteuning (secretariaat), een jaarlijkse cyclus van jaarplan/jaarverslag en een transparante overleg-/adviesstructuur. Dit sluit aan op de ontwerp-EV (partnerrol Platform) en op de UA-actie 'Professionalisering Platform Economie'.	UA (actielijn *Een verbindend ondernemersklimaat*): 'Professionalisering Platform Economie' expliciet opnemen: secretariaat, jaarplan + jaarverslag en een vast overleg-/adviesprotocol (momenten, formats, doorgeleiding adviezen).
PE algemeen 7	Indiener vraagt om een duidelijke terugkoppelings- en verantwoordingsstructuur richting college en raad.	In de EV is het Platform al als partner gepositioneerd en is monitoring voorzien; wij werken dit nader uit met een vaste rapportage- en adviescyclus: het Platform levert periodiek advies- en voortgangsbrieven. Jaarlijks rapporteren we publiek over voortgang en indicatoren (o.a. leegstand, saldo werk-m²).	EV (aansturing en monitoring): toevoegen dat het Platform halfjaarlijks adviseert en dat jaarlijkse voortgangsrapportage (incl. kernindicatoren) aan college en raad wordt uitgebracht. UA (actielijn *Een verbindend ondernemersklimaat*): uitwerking in advies- en overlegprotocol met formats (adviesbrief, voortgangsbrief), planning (min. twee keer per jaar) en doorgeleidingsafspraak via het college aan de raad.
PE algemeen 8	Indiener vindt dat de samenwerking met het Platform Economie moet worden erkend als co-creatie, met gezamenlijke verantwoordelijkheid voor inhoud en uitvoering, en verantwoording richting college en raad.	In de EV is reeds vastgelegd dat het Platform Economie een partner is in de ontwikkeling en uitvoering van het economisch beleid. In de bijlage bij de visie wordt bovendien uitgebreid beschreven hoe de visie in co-creatie met ondernemers en partners tot stand is gekomen. Wij sluiten hierop aan door te bevestigen dat we deze werkwijze voortzetten: samenwerking in co-creatie, met duidelijke wederzijdse rollen, periodieke afstemming en transparante terugkoppeling.	UA: dit wordt nader ingevuld via werkafspraken per actielijn en via het advies- en overlegprotocol, als praktische uitwerking van de reeds in de EV vastgelegde partnerrol.
PE algemeen 9	Indiener vraagt om: integrale beleidsontwikkeling over domeinen heen; structurele economische toetsing van majeure beleidskeuzes; vroegtijdige betrokkenheid van ondernemers; communicatie en participatie in duidelijke taal; uitvoerbaarheid en investeringsimpact voor ondernemers expliciet meewegen.	Deze punten sluiten aan bij de uitgangspunten van de ontwerp-EV: integraliteit tussen domeinen, een partnerrol voor ondernemers en aandacht voor uitvoerbaarheid en economische effecten. In deze lijn nemen wij de genoemde uitgangspunten mee in de verdere samenwerking met het Platform Economie: we werken gebieds- en thema-overstijgend, betrekken ondernemers vroegtijdig, communiceren duidelijk en begrijpelijk, en wegen de uitvoerbaarheid en investeringsgevolgen van beleid expliciet mee. Dit betreft een bevestiging van de bestaande EV-koers en leidt daarom niet tot tekstuele aanpassing van de visie.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw punten sluiten goed aan bij de uitgangspunten van de Economische Visie, zoals integraal werken, samenwerking met ondernemers en aandacht voor uitvoerbaarheid en economische effecten. We nemen deze lijn mee in de verdere samenwerking, onder andere door ondernemers vroeg te betrekken, helder te communiceren en de uitvoerbaarheid en investeringsgevolgen expliciet af te wegen. Omdat dit aansluit bij de bestaande koers, leidt dit niet tot aanpassing van de visie.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Gijsbrecht 1	Indiener stelt dat De Gijsbrecht feitelijk functioneert als binnenstedelijk winkelgebied met regionale uitstraling en vraagt om het gebied niet langer te positioneren als 'ondersteunend lint', maar als integraal onderdeel van de verruimde binnenstadstructuur.	We erkennen de Gijsbrecht als bruisende binnenstedelijke winkelstraat met bovenwijkse/regionale aantrekkingskracht en als sterk economisch cluster binnen de voorzieningenstructuur. Tegelijk houden we in de visie focus: de actielijn blijft *Centrum*, met concentratie op het compacte hoofdwinkelgebied, gebiedsprofielen voor aanloopstraten en aanpassing van het omgevingsplan om de gewenste ontwikkelrichting te borgen. Binnen dit kader benoemen we de Gijsbrecht expliciet als sterk binnenstedelijk winkelgebied dat we in uitvoering betrekken bij de gebiedsprofielen en acquisitiestrategie. We sluiten hiermee ook aan op de bestaande detailhandelsstructuur zoals vastgelegd in gemeentelijk, regionaal en provinciaal detailhandelsbeleid.	Tekstuele verduidelijking EV, geen koerswijziging: In de toelichting bij actielijn Centrum benoemen we de Gijsbrecht expliciet als bruisende binnenstedelijke winkelstraat en sterk economisch cluster met bovenwijkse/regionale uitstraling. De naam van de actielijn blijft Centrum om de beleidsfocus te behouden.
Gijsbrecht 2	Indiener verzoekt om de actielijn *Centrum* te hernoemen tot actielijn *Binnenstedelijke Centra*, waarbij de Gijsbrecht expliciet als tweede ankerpunt wordt benoemd.	Wij waarderen de ambitie om de Gijsbrecht als sterk winkelgebied en economisch cluster nadrukkelijker te positioneren. Tegelijk is het vanuit de EV belangrijk om focus te houden op een compact hoofdwinkelgebied en de doorontwikkeling van het centrum als primaire kern, zoals ook onderbouwd in de uitvoeringsagenda (gebiedsprofielen, concentratie, omgevingsplan).	EV: geen wijziging van de actielijnnaam. Wij nemen in de toelichtende tekst bij actielijn *Centrum* op dat de Gijsbrecht een sterke binnenstedelijke winkelstraat/tweede winkelgebied is en een economisch anker buiten het primaire centrumgebied. Aanpassing betreft deze tekstuele verduidelijking, niet de structuur van de visie.
Gijsbrecht 3	Indiener vraagt om gelijkstelling investeringsregelingen. Verzoekt om regelingen voor vergroening, gevelverbetering en duurzaamheid (nu centrum- en werklocaties-georiënteerd) ook open te stellen voor de Gijsbrecht als tweede winkelgebied/sterk economisch cluster.	We herkennen deze wens en begrijpen dat de Gijsbrecht, als sterk winkelgebied, belang hecht aan toegang tot dit type regelingen. We doen hierover geen directe toezegging. Voor o.a. het centrum is de gebiedsagenda Centrum vastgesteld, we gaan ervan uit dat u deze bedoelt. In de **startnotitie Gebiedsgericht werken** wordt toegelicht hoe de gemeente het opstellen van gebiedsagenda's verder oppakt. Wel gaan we graag met de ondernemers van de Gijsbrecht in gesprek om gezamenlijk te verkennen óf en zo ja hoe we aan deze wens kunnen voldoen, passend binnen de beleidskaders en uitvoeringsmogelijkheden.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Gijsbrecht 4	**Gebiedsmanagement/BIZ Gijsbrecht** Indiener verzoekt om de professionele structuur van de BIZ Gijsbrecht ruimer op te nemen in de structurele overleg- en subsidiestructuren voor gebiedsmanagement (meer in verhouding met de mogelijkheden van de centrumorganisatie). Daarbij wordt gewezen op een ongewijzigde subsidie voor gebiedsmanagement (ca. € 9.000/jaar sinds >10 jaar) terwijl de organisatie is gegroeid (van ongeveer 120 ondernemers in de plint naar ongeveer 220 ondernemers incl. vastgoedeigenaren).	We erkennen de professionele structuur van de BIZ Gijsbrecht en de groeiende opgave die bij dit winkelgebied hoort. We doen hierover geen directe financiële of structurele toezegging. Dit vraagt om weging binnen de bestaande subsidie-, beleids- en begrotingskaders en het uitvoeringsspoor van de EV/UA. We gaan graag met de BIZ in gesprek om óf en zo ja hoe we de positie in overleg- en uitvoeringsstructuren (en de aansluiting op bestaande instrumenten) passend kunnen vormgeven, aansluitend op de actielijn *Centrum* en de samenwerkings-/netwerklijn in de UA.	Dank voor uw betrokkenheid en de inzet vanuit de BIZ Gijsbrecht. Op dit moment doen we geen directe financiële of structurele toezeggingen, want dit vraagt om een zorgvuldige afweging binnen de bestaande kaders en het uitvoeringsspoor van de EV/UA. We gaan hierover graag met u in gesprek om te verkennen óf en zo ja hoe we de samenwerking en aansluiting op bestaande instrumenten passend kunnen vormgeven. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Gijsbrecht 5	**Marketing en evenementen** Indiener noemt dat gebiedsmanagementorganisatie van de Gijsbrecht investeert in het Meerjaren Marketingplan Retail & Horeca (samen met Hilversum Marketing en andere winkelgebieden) en volwaardig onderdeel van de campagnes is. Volgens indiener zien bezoekers Hilversum als één bestemming en moet marketing dit faciliteren. Daarnaast is volgens indiener extra aandacht nodig om evenementen op de Gijsbrecht te faciliteren; de kwaliteit staat volgens indiener onder druk door o.a. kosten en verantwoordelijkheden rond straatafsluiting en effecten van het (tijdelijke) omgevingsplan.	We erkennen de volwaardige positie van de Gijsbrecht in de stadsbrede marketing en de onderscheidende evenementenkwaliteit (profilering van Hilversum als één bestemming sluit hier logisch bij aan). In de ontwerp-UA is het centrum-/marketing-spoor al gericht op gezamenlijke branding en programmering en het inzetten van evenementen als katalysator. Voor evenementen op de Gijsbrecht doen we nu geen directe toezegging over werkwijze of kostenverdeling, dit vraagt om afstemming binnen de bestaande beleids- en begrotingskaders (o.a. vergunningen/logistiek, openbare ruimte, omgevingsplan) en de lijn voor **gebiedsgericht werken**.	We gaan hierover graag in gesprek met de gebiedsorganisatie en Hilversum Marketing om te verkennen óf en zo ja hoe we de facilitering en afstemming van evenementen op de Gijsbrecht kunnen verbeteren binnen de UA-lijnen (branding/jaarkalender, programmering, bereikbaarheid/afsluitingen). De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Gijsbrecht 6	Indiener stelt dat de BIZ-organisaties op de Gijsbrecht aantoonbaar investeren in vitaliteit (branchering, bidbook, kwalitatieve invulling van leegstand) met zeer lage leegstand en een stijgende kwaliteitsmix als resultaat. Volgens indiener vragen zij ruimte om wonen boven winkels te faciliteren (transformatie van opslag/kantoor) én om in versnipperde informele winkel-/horecalocaties in omliggende woonwijken gerichte transformatie via gebiedsprofielen aan te moedigen. Daarbij onderschrijven zij 'nee, tenzij' voor formele werklocaties, maar vragen voor informele versnipperde locaties om een gebiedsgericht onderbouwde uitzondering.	We waarderen de professionele inzet van de Gijsbrecht en herkennen de sterke resultaten op leegstandsbeperking en kwaliteitssturing. De ontwerp-UA en het detailhandelskader (2017) gaan uit van concentratie van winkelvoorzieningen en bieden via gebiedsprofielen ruimte om transformatie van versnipperde winkel-/horecalocaties te stimuleren wanneer de economische potentie onvoldoende is. Dit sluit aan bij de wens om in de woonwijken rondom en op de Gijsbrecht functionele herstructurering (zoals wonen boven winkels) mogelijk te maken. Voor formele werklocaties blijft het principe 'ja, mits' leidend, voor informele versnipperde locaties kan in de gebiedsprofielen – op basis van feiten en potentie – gebiedsgericht worden afgeweken. We gaan hierover graag in gesprek met de Gijsbrecht.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Havenstraat en Vaartweg 1	Indiener stelt voor de Havenstraat in de EV te herpositioneren als volwaardig binnenstedelijk gebied met eigen profiel (geen 'aanloopstraat').	De Havenstraat maakt formeel geen onderdeel uit van het centrumgebied Hilversum (sinds de Centrumvisie is vastgesteld in 2017). We erkennen expliciet de bijzondere positie als volwaardig binnenstedelijk gebied met een eigen profiel (o.a. horeca, sport, wellness/beauty, ambacht en gespecialiseerde retail) en met een zelfstandige aantrekkingskracht. Dit past binnen de EV-actielijn van compact centrum + gebiedsprofielen.	EV (tekstuele verduidelijking, geen koerswijziging): in de toelichting bij actielijn *Centrum* nemen we op dat de Havenstraat een binnenstedelijke stadsstraat met eigen profiel is binnen het centrumgebied. Profilering wordt geborgd via gebiedsprofielen.
Havenstraat en Vaartweg 2	Indiener verzoekt om drie aanvullingen in de UA: (1) Opstellen van een gebiedsagenda Havenstraat 2027-2030. (2) Borgen van integrale afstemming tussen alle lopende en geplande projecten rond de Havenstraat. (3) Expliciete uitvoering van de motie 'Maak werk van de Havenstraat' (nov. 2024). Daarnaast wordt verzocht om vóór de zomer van 2027 duidelijkheid over fasering en regie te geven.	Eerste stap (eenmalig): projectopdracht Havenstraat We starten met het opstellen van één integrale projectopdracht Havenstraat. Deze opdracht bundelt de lopende trajecten en beschikbare budgetten, legt het principe 'werk met werk maken' vast, en beschrijft scope, fasering, capaciteit, rolverdeling en besluitmomenten. De projectopdracht vormt de basis voor de onderstaande vier aanpassingen. In de **startnotitie Gebiedsgericht werken** wordt toegelicht hoe de gemeente het opstellen van gebiedsagenda's verder oppakt. 1. Project Havenstraat 2027-2030: (a) Opnemen als verkenningsactie in de UA, met expliciet besluitpunt over nut/noodzaak, scope, planning en financiële dekking (géén directe toezegging). (b) Verkenning sluit aan op de systematiek Gebiedsgericht werken en de aanpak zoals gehanteerd bij vergelijkbare verzoeken (o.a. Gijsbrecht). 2. Integrale afstemming lopende projecten: (a) Nieuwe uitvoeringsactie 'Integrale afstemming Havenstraat-projecten' (regietafel, gezamenlijke planning, mijlpaaloverzicht per project). (b) Koppeling van o.a. doorfietsroute Wijdemeren-Hilversum, Drie Eikenplein, opknap Oude Haven, koele groene route, autoluwe (c) binnenstad/Ring-30; nadruk op stapeling i.p.v. uitstel. (d) Jaarlijkse voortgangsrapportage binnen de UA. 3. Uitvoering van aangehouden motie **'Maak werk van de Havenstraat'**: (a) Monitoring en jaarlijkse terugkoppeling via de UA-voortgang; uitvoering sluit aan op de integrale afstemming (punt 2) en de duiding in **de collegebrief**. 4. Collegeverzoek: fasering & regie vóór zomer 2027: (a) Nieuwe UA-mijlpaal: 'Fasering en regie Havenstraat – collegebesluitvorming en publicatie vóór zomer 2027'. (b) Bevat integraal overzicht van projecten, bundelkansen (werk met werk), fasering, verantwoordelijkheden en dekking; gekoppeld aan de uitvoeringsactie integrale afstemming.	Toevoeging in UA: zie de voorgestelde stappen.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Platform Economie 3.0: vertegenwoordiging ondernemers (PE) **PE 1**	Indiener onderschrijft de ambitie van de EV, maar vraagt aandacht voor een betere balans tussen ruimte voor wonen en ruimte voor werken, omdat volgens indiener het economische fundament van de stad anders onder druk kan komen te staan.	De gemeente onderschrijft het belang van voldoende ruimte voor werken voor een sterke en veerkrachtige economie. In de EV is dit expliciet opgenomen als actielijn *Ruimte voor werken: balans en behoud*. Daarbij wordt ingezet op het behouden en beter benutten van bestaande werklocaties, het stimuleren van functiemenging waar passend en een zorgvuldige afweging bij transformatie van werkfuncties. De gemeente blijft zich inzetten voor een evenwichtige balans tussen wonen en werken.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
PE 2	Indiener waardeert dat het Platform Economie wordt genoemd in de EV en UA, maar geeft aan dat dit volgens hem nog onvoldoende recht doet aan de positie van het Platform als vertegenwoordiging van de georganiseerde ondernemersgebieden.	Het Platform Economie wordt in de EV gepositioneerd als structurele partner en klankbord bij de uitvoering van de EV, waarin periodiek de voortgang wordt besproken. Zie ook reactie PE Algemeen 4 en 5.	Zie reactie PE Algemeen 4 en 5.
PE 3	Indiener pleit voor een strengere benadering bij transformatie van werklocaties naar wonen en verzoekt om het uitgangspunt 'nee, tenzij' toe te passen in plaats van 'ja, mits'. Indiener verzoekt om het behoud van werklocaties naast woningbouw als expliciet uitgangspunt te benoemen en dit te onderbouwen met meetbare doelen.	Zie reactie PE Algemeen 1.	Zie reactie PE Algemeen 1.
PE 4	Indiener pleit voor een aparte strategische benadering voor winkelgebieden, centra en hun aanloopgebieden.	In de EV/UA wordt dit punt voor het centrum en de aanloopgebieden verwerkt via actielijn Centrum, en expliciet uitgewerkt in de afzonderlijke reacties in deze nota voor de Gijsbrecht en de Havenstraat. Overige winkelgebieden zijn (impliciet verwerkt) in de EV via de actielijn *Centrum* en in het detailhandelsbeleid.	Zie reactie Gijsbrecht 1 t/m 6 en Havenstraat 1 t/m 3.
PE 5	Indiener vraagt om in de EV explicieter te beschrijven wat wordt bedoeld met 'slaapstadvorming' en welke mogelijke gevolgen dit kan hebben voor banen, voorzieningen, mobiliteit en economische veerkracht.	De EV benoemt niet expliciet het risico van 'slaapstadvorming', maar adresseert dit impliciet door te sturen op: • behoud van ruimte voor werken, • een goede woon-werkbalans, • een brede en veerkrachtige economie • en het behoud van stadsverzorgende bedrijvigheid. Bij *Ruimte voor werken* voegen we een tekstpassage toe om dit meer te benadrukken.	Een evenwichtige stedelijke ontwikkeling vraagt om een goede balans tussen wonen, werken en voorzieningen. Wanneer het aantal woningen sneller groeit dan het aanbod van banen en economische functies, kan dit de draagkracht van de stad onder druk zetten. Dit uit zich onder andere in een afname van lokale werkgelegenheid en leerwerkplekken en een toename van woon-werkverkeer. Ook kan de economische veerkracht en het ondernemend ecosysteem van de stad hierdoor verzwakken. Hilversum kiest er daarom bewust voor om zich te blijven ontwikkelen als woon- én werkgemeente. In lijn met de Omgevingsvisie Hilversum 2040 sturen we op het behoud en versterken van werkgelegenheid, een gezonde woon-werkbalans en vitale voorzieningen in de stad. De inzet op ruimte voor werken draagt bij aan een levendige, zelfvoorzienende en toekomstbestendige stad, waarin wonen, werken en leefkwaliteit elkaar versterken.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
PE 6	Indiener pleit voor een duidelijk onderscheid in beleid tussen formele en informele werklocaties. Formele werklocaties zouden volgens indiener sterker beschermd moeten worden, terwijl bij informele werklocaties ruimte kan zijn voor gebiedsgericht maatwerk, bijvoorbeeld bij het aanpakken van leegstand.	De ontwerp-EV maakt onderscheid tussen verschillende typen werklocaties door in te zetten op behoud en versterking van formele werklocaties, terwijl in gemengde gebieden ruimte blijft voor gebiedsgericht maatwerk bij de afweging tussen wonen en werken. De EV benoemt leegstand in het centrum en winkelgebieden als aandachtspunt en zet in op functiemenging (werkfuncties), tijdelijk gebruik van leegstaande panden en het aanpakken van versnipperd eigendom om de vitaliteit van het centrum te versterken. De EV gaat uit van een zorgvuldige en gebiedsgerichte afweging bij transformatie, waarbij per locatie wordt gekeken naar de balans tussen wonen, werken en andere functies.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
PE 7	Indiener verzoekt om een actueel en publiek overzicht van transformaties van werkruimte naar wonen sinds 2010, inclusief informatie over locatie, omvang, besluitvorming en eventuele compensatie.	Zie reactie PE Algemeen 1.	Zie reactie PE Algemeen 1.
PE 8	Indiener vraagt om duidelijkere definities en voorwaarden voor tijdelijke transformatie, inclusief borging dat werkfuncties na afloop daadwerkelijk kunnen terugkeren.	De gemeente onderschrijft het belang van duidelijkheid over tijdelijke functies. Tijdelijke invullingen worden per locatie zorgvuldig afgewogen en juridisch vastgelegd via de daarvoor beschikbare instrumenten binnen het omgevingsrecht. Daarbij wordt rekening gehouden met de gewenste ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. Voor borging: zie reactie OVHZW 7. De zienswijze leidt verder niet tot aanpassingen van de EV/ UA.
PE 9	Indiener geeft aan dat andere gemeenten werklocaties sterker beschermen en verzoekt om ook in Hilversum een duidelijk beschermingsregime met toetsingskader en compensatie-eisen op te nemen.	Zie reactie PE Algemeen 1 en PE Algemeen 2.	Zie reactie PE Algemeen 1 en PE Algemeen 2.
Centrum 1	Indiener verzoekt het centrum niet alleen te positioneren als levendig hart, maar nadrukkelijker als economische kern en grootste gemengde werklocatie van Hilversum, inclusief aandacht voor economische dynamiek, investeringsklimaat en de rol van het Ambitieplan.	Deze punten zijn verwerkt in de ontwerp-EV en UA. Mede dankzij het participatieproces is het centrum als aparte actielijn (actielijn 3) opgenomen, met expliciete aandacht voor de economische rol van het centrum, gebiedsprofielen, compacter centrum, functiemenging, placemaking en acquisitie. Het Ambitieplan Centrum wordt in de visie erkend als een richtinggevend document en vormt in de UA een onderlegger voor uitvoering (herijking gebiedsagenda, placemaking, sfeergebieden, samenwerking en BIZ verkenning). Niet op alle thema's in het ambitieplan is overeenstemming met gemeentelijk beleid. De economische betekenis van het centrum (gemengde werkfunctie, cultuur, horeca, diensten, creatieve bedrijvigheid) is daarmee structureel geborgd.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/ UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Centrum 2	Indiener geeft aan dat ondernemers urgentie en uitvoeringskracht verwachten, en vraagt hoe beleid wordt vertaald naar concrete resultaten.	De ontwerp-EV en UA geven hier reeds invulling aan. De actielijn *Centrum* bevat operationele acties: actualiseren gebiedsagenda Centrum, compactere hoofdwinkelstructuur, gebiedsprofielen, acquisitiestrategie, tijdelijke invullingen, herzien horeca/terrassenbeleid en versterking citymarketing. De UA voorziet daarnaast in monitoring via de Monitor Economie, waaronder indicatoren voor leegstand, centrumbeleving, bezoekersstromen en economische vitaliteit. Uitvoeringskracht wordt versterkt door: (1) Specifieke middelen via de UA (2) Professionalisering centrummanagement/BIZ-verkenning (3) Koppeling met investeringsprojecten (Stationsgebied/ Kerkbrink/Gooische Brink). De gemeente erkent het belang van uitvoeringskracht en werkt hierin samen met de centrumorganisatie en het verwachte toekomstige BIZ model.	Dank voor uw betrokkenheid. We erkennen het belang van uitvoeringskracht en werken hierin samen met de centrumorganisatie en het eventuele toekomstige BIZ-model. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Centrum 3	Indiener vraagt om het centrum expliciet te koppelen aan bereikbaarheid via auto, fiets, OV, parkeren, routing en logistiek. Bereikbaarheid is volgens indiener geen verkeersdossier, maar een economische randvoorwaarde, zeker met verdere verdichting, functiemenging en de ambitie van een compact, levendig en economisch sterk centrum zoals opgenomen in de EV en het Ambitieplan van het centrum zelf.	De ontwerp-EV erkent reeds dat mobiliteit, bereikbaarheid en verblijfslogistiek belangrijke randvoorwaarden zijn voor economische vitaliteit, en benoemt centrumontwikkelingen en investeringen (Stationsgebied, looproutes, verblijfskwaliteit) als cruciale versterkers. In de UA worden bereikbaarheidselementen opgepakt in meerdere actielijnen, waaronder: Centrum (gebiedsprofielen, customer journey, wayfinding), *Media Park/ Stationsgebied/Sportpark/Arenapark* (verbindingen), en *Ondernemersklimaat* (rode loper-aanpak). De zorgen over de specifieke ingrepen (bijvoorbeeld Noordse Bosje / Silverpoint) vallen onder de behandeling van mobiliteit/ruimtelijke plannen en worden daar integraal meegewogen. De bereikbaarheid van het centrum wordt meegenomen in de herijking gebiedsagenda Centrum en in de koppeling met grote gebiedsontwikkelingen (Stationsgebied, Kerkbrink/Gooische Brink). De EV benoemt bereikbaarheid als randvoorwaarde en vormt daarmee een consistent kader.	Dank voor uw betrokkenheid en de aandacht voor bereikbaarheid en mobiliteit. We begrijpen het belang dat u hieraan hecht voor een vitaal centrum. In de EV is dit ook meegenomen als belangrijke randvoorwaarde. In de UA wordt hieraan gewerkt via verschillende actielijnen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/ UA.

INDIENER	SAMENVATTING ZIENSWIJZE	BEANTWOORDING ZIENSWIJZE	INDIEN AANPASSING, OP WELKE WIJZE
Centrum 4	Indiener stelt dat economische gebieden, waaronder het centrum, financiële versterking nodig hebben met het oog op verdere professionalisering.	In 2026 worden extra capaciteit en middelen beschikbaar gesteld vanuit gemeente en provincie voor de vorming van een BIZ in het centrum. Hierbij is Ambitieplan Centrum erkend als bouwsteen, met als opmerking dat er op onderdelen van het ambitieplan (bv. mobiliteit) verschil is met gemeentelijk beleid. Het ambitieplan is niet vastgesteld door het college.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
20 Million Smiles, Meentwerf	Indiener steunt de ambitie voor een breed broedplaatsenbeleid en vraagt aandacht voor de onderstaande punten bij verdere uitwerking en besluitvorming. Verder verzoekt indiener om niet te vervallen in definities/labels van broedplaatsen (economisch/creatief/maatschappelijk). Indiener heeft ook diverse aandachtspunten voor de beleidsuitwerking (= broedplaatsenbeleid).	We herkennen de punten. Juist met een breed broedplaatsenbeleid willen we voorkomen dat we in definities en labels blijven hangen. We zetten in op kernwaarden (betaalbaarheid, toegankelijkheid, samenwerking, bijdrage aan het stedelijk ecosysteem) en op wat in de praktijk werkt. De ontwerp-EV en UA leggen de basis: het beleid wordt ontwikkeld. Tijdelijk gebruik is daarbij een van de middelen, geen doel op zich. In de beleidsuitwerking nemen we waar mogelijk de genoemde aandachtspunten (definitienuchterheid, verhouding tijdelijk/structureel, betaalbaarheid en borging) mee. We trekken hierbij indien mogelijk en wenselijk op met lokale broedplaatscollectieven, naast vastgoedeigenaren en (andere) deskundigen.	UA (actielijn *Ondernemersklimaat*): toevoegen lokale broedplaatscollectieven als partner bij het ontwikkelen van breed broedplaatsenbeleid. De tekst over Werf35 in actielijn *Ruimte voor werken* aanpassen.
Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum 1	Indiener verzoekt netcongestie expliciet te erkennen als randvoorwaarde voor economische ontwikkeling en energietransitie.	In de ontwerp-EV (actielijn *Ruimte voor werken*) wordt netcongestie als knelpunt benoemd (o.a. op Zuidwest), met impact op economische ontwikkeling en verduurzaming; we maken dit explicieter als knelpunt voor economische ontwikkeling in de definitieve versie.	EV: in inleiding van Basis en Koers: Extra opnemen dat het knelpunt van netcongestie of de beschikbaarheid over een voldoende stroomnet een knelpunt vormt voor economische ontwikkeling.
Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum 2	Indiener verzoekt energiehubs en lokale energiedeling als prioriteit op nemen in de UA.	In de EV wordt netcongestie benoemd als knelpunt voor groei en verduurzaming op werklocaties (actielijn *Ruimte voor Werken*). In de ontwerp-UA (actielijn *Ruimte voor Werken*) is de inzet op energiehubs, lokale opslag en deling al geprioriteerd.	Wij danken u voor uw inbreng. Uw ideeën zijn waardevol en nemen wij graag mee in een gesprek, waarin we samen verkennen waar en hoe deze kunnen worden opgepakt. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de EV/UA.
Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum 3	Indiener verzoekt ondernemerscollectieven en energiecoöperaties actief te ondersteunen bij collectieve energieoplossingen.	Wij ondersteunen ondernemerscollectieven en samenwerkingsinitiatieven van ondernemers die aansluiten bij de economische ambities/opgaven van de gemeente, conform de actielijn *Een verbindend ondernemersklimaat* in de ontwerp-EV en UA. We verduidelijken dat dit ook de organisatie en uitvoering van collectieve energieoplossingen kan omvatten, waar dit past binnen de doelstellingen en kaders.	UA (tekstuele verduidelijking): in actielijn *Een verbindend ondernemersklimaat* expliciet opnemen dat de gemeente ondernemersinitiatieven tot samenwerking ondersteunt op thema's die bijdragen aan de EV-ambities/opgaven, inclusief toeleiding naar relevante programma's/regelingen en, waar passend, procesmatige ondersteuning.
Coöperatie Toekomstbestendig Hilversum 4	Indiener verzoekt structurele samenwerking tussen gemeente, netbeheerder, ondernemers en lokale initiatieven te organiseren om projecten te versnellen.	De ontwerp-EV en UA gaan reeds uit van samenwerking met netbeheerder, ondernemers en regionale partners. We borgen in de UA dat deze samenwerking structureel en programmatisch (via programma Energie) wordt ingericht om versnelling te realiseren.	UA: Aanvullen dat samenwerking met netbeheerder, ondernemers en lokale initiatieven structureel wordt georganiseerd (via programma Energie).

Hilversum Mediastad

COLOFON

© Gemeente Hilversum 2026

Meer informatie:
Gemeente Hilversum
Dudokpark 1
1217 JE Hilversum

hilversum.nl

Vormgeving:
Studio Pietje Precies

Fotografie:
Jurrian Photography i.o.v. Hilversum Marketing (cover), Studio Kastermans-Danielle van Coevorden (pagina 23, 29), Vincent Kager (pagina 34)